

Restaurant Supply (Wholesaler)

ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

1125 Howard Street, Elk Grove Village, IL 60007

Ph: 847-979-5970, 847-979-5990.

847-228-0150, pragint@aol.com

Prag International
Ravi Kapoor (CEO)

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com

FEBRUARY WIN GOLD CHAIN
EVERY PURCHASE, BIG OR SMALL, WILL QUALIFY AS AN ENTRY INTO THE RAFFLE!

22KT 24KT

773-262-4377 2025 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659 773-517-0574

Buying/Selling in Michigan

All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.

Raj S. Shergill (Broker)
5820 N Canton Center Rd, Suite 145
734-751-4455 (Cell)
Rajsshergill@yahoo.com

Twenty-Fifth Year of Publication

ਮਿਡਵੇਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 26, Issue 14; April 5, 2025

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ 'ਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਘਿਰਾਓ

ਤੀਜਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਟਰੰਪ

ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਝੜਪ

ਜਲੰਧਰ: ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੋਰਚਾ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ (ਗੈਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ) ਦੇ ਸੋਚੇ 'ਤੇ ਅੱਜ ਰਾਜ ਭਰ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਭਗਤ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੋੜ ਕੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਧਰਨਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੇਵਲ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਘਰ ਬਾਹਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਹੀ ਸੌਂਪਣ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਉਧਰ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਸਰਵਣ

ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ ਅਤੇ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਕੋਟੜਾ ਨੇ ਅੱਜ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁੱਠੂ ਤੇ

ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ ਨੇ ਸਾਬਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 3 'ਤੇ)

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤੀਜਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 2029 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅੜਿੱਕੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਫ੍ਰੈਂਕਲਿਨ ਡੀ. ਰੂਜ਼ਵੈਲਟ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਰ ਵਾਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1951

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੇਡੀ ਵੇਨਸ ਸਿਖਰਲੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੇ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਸੌਂਪ ਦੇਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਰਾਹ ਹੈ

ਪਰ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਹ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਇਸ 'ਤੇ ਵੇਨਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨੇਟੋ ਡੇਮ 'ਚ ਚੋਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡੇਰੇਕ ਮੁਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1804 'ਚ ਮਨਜ਼ੂਰ

'ਚ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਜੋੜੀ ਗਈ 22ਵੀਂ ਸੋਧ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਮਾਰ-ਏ-ਲਾਗੋ ਤੋਂ ਐਨਬੀਸੀ ਨਿਊਜ਼ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਐਨਬੀਸੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਸਟਨ ਵੇਲਕਰ ਨੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਤੀਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਈ ਇਕ ਸੰਭਾਵੀ ਰਾਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

12ਵੀਂ ਸੋਧ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਟਰੰਪ 22ਵੀਂ ਸੋਧ ਕਾਰਨ ਮੁੜ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰਕੀਬ ਹੈ।

ਘਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ
Buying or Selling Home?
Contact **PRADEEP SINGH**
COLDWELL BANKER REALTY

SCAN TO BEGIN YOUR HOME SEARCH
847-322-5832
ishowhomes@yahoo.com
1501 E Woodfield Rd Ste 113E, Schaumburg 60173

India Palace Restaurant And Banquet Hall
Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800

Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828
Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400
Royal, Indianapolis, 317-893-2633

Desi Bazar Grocery Store Restaurant, Ph: 317-888-2040
Desi Bazar Indianapolis, Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group

3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com

University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Bhaura Transport LLC
Noblesville, IN
ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

*ਵੈਲਿਡ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਏ ਲਾਈਸੈਂਸ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
*ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਮੇਤ ਮੀਲ .55 ਸੈਂਟ
*ਸਾਈਨ ਐਨ ਬੋਨਸ
*ਹਰ ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਘਰ
*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
*ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਮੀਲ 3000 ਤੋਂ 4000
*ਪ੍ਰੀ-ਪਾਸ, ਈ ਜੀ ਪਾਸ ਅਤੇ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ
*ਇੰਡੀਆਨਾ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਪੱਕੇ ਲੋਡ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-403-0493

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com

LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

Everything You Need in Real Estate, All in One Place.

**Why pay rent if you can buy
Find Out How you can qualify!
Get Free Pre-Approval**

BUYING, SELLING, RENTING, OR INVESTING

CALL FOR MORE INFO.

JESSE SINGH (847-606-3664)

AMNDIP SINGH (847-409-8787)

Website: jsingh.remax.com,

E-Mail: jsingh@remax.net

Jesse Singh

(Buy through us get free inspection and attorney fees free + cashback.)

Amndip Singh

QUICK MORTGAGE SOLUTION (NMLS #2672593)

(An Illinois Residential Mortgage Licensee)

Smart Mortgages, Bigger Savings

Services: Mortgage and Refinancing

- * Free Pre-Approval for First-Time Buyers
- * Fast And Easy Approvals
- * Competitive Rates
- * Personalized Service

Address: 1300 Sheffield Ave Mundelein 60060

JESSE SINGH (NMLS: 378091), CALL: 847-606-3664

Email: quickmortgage25@gmail.com Website: quickmortgage25.com

**Your One-Stop Shop for the Best Insurance Quotes
'Auto, Home, and Business'**

JESSE SINGH (Vice President)

NPN: 21400228, Cell: 847-917-3664

Allstate Insurance Company

765 B W Dundee Road, Wheeling, IL 60090

(Note: We also work with 24 more companies to get you best Quote)

MIDWEST MANAGEMENT AND REMODLING

2081 BUCKLEY RD, LIBERTYVILLE, IL 60048

We Manage Residential And Commercial Properties

(Let us handle the hassle while you enjoy the profits!)

*** Low Management Fees**

*** 100% satisfaction and honesty guaranteed**

*** Expertise in remodeling and new construction homes.**

Call: JESSE SINGH (847-606-3664), AMNDIP SINGH (847-409-8787)

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਹੋਈ ਚਰਚਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਚੋਂ ਹਟਾਈ ਜਾਵੇ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਆਗੂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਆਲੀ ਵਲੋਂ ਸਦਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਇਆਲੀ ਨੇ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸੂਬਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੀਮਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰਜੇਤ ਬੈਂਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬੈਂਸ ਨੇ ਇਹ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ

ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ

ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਗੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ।

ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵੀ ਗੂੰਜਿਆ

ਇਆਲੀ ਨੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਵਕਾਲਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਮੁੱਦਾ ਦੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਪਈ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੇਤ ਬੈਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿਫਰ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਜੋ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਆਲੀ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਇਆਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ 2 ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੁਬਾਰਾ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 2 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਆਲੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਟਣ ਨਾਲ ਹਾਈਵੇਅ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਏਜੰਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਆਖੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਡੱਲੇਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕਾਤੋ ਤੇ ਐਨ. ਕੇ.ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਹਾਈਵੇ ਤੋਂ ਹਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦ ਪਏ ਹਾਈਵੇ ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ

ਟਰੈਫਿਕ ਵੀ ਆਮ ਵਾਂਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਡੱਲੇਵਾਲ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਤੋਹੀਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤਸ਼ੱਦਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 19 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਹਿਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸ਼ੰਭੂ ਅਤੇ ਖਨੌਰੀ ਵਿਖੇ ਚਲਦੇ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਖਾੜਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਟਰਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਹਿਰਾਮਕੇ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਣਾ ਸ਼ੰਭੂ ਦੇ ਐਸ. ਐਚ. ਓ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕ ਲਾਡੀ ਢੋਸ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਕਰਦੇ

ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮਾੜਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਲਾਡੀ ਢੋਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਧਾਏ ਟੋਲ ਟੈਕਸ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਤਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੋਜਰਾਜ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਏ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਰਦੇਝੰਡੇ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਮੀਵਾਲਾ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਬੁੱਢਾ, ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗਾਲਾ, ਬਚਿਤਰ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲਾ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਗਤੀਆਂ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਹਿਰਾਮਕੇ, ਹਰਸੁਲਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡਨ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਭਰਾ, ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡੱਫਰ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ, ਤੇਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜੋਖਰਾ ਆਦਿ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh family seeking a suitable match for their USA citizen girl 30, 5'5". Girl is working as a Dentist. Entire family is in the USA. Seeking a Doctor or engineer match from the USA. Jatt Sikh should be preferred. Please contact us at: 773-679-5664

US citizen Nai girl 27, 5'6" is looking for a suitable match. She has done DMD (Doctor of Dental medicine) and never married. She is working as a dentist. Entire family is in the USA. Seeking an educated and well settled boy in the USA. Preference to same caste Please contact at: 937-776-6474

11-14

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ 47, 5'10" ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਸ਼ਹਿਰੀ, ਖਾਨਦਾਨੀ, ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੇ ਲਈ ਸਾਥ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸੂਦਾ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ। ਵੱਡਾ ਭਰਾ USA ਸਿਟੀਜ਼ਨ। ਚਾਹਵਾਨ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 484-219-4922 ਜਾਂ ਈ-ਮੇਲ baljitrandhawa0001@gmail.com 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

14-17

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸਿੱਧੂ, ਉਮਰ 28 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'9", ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ, ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ. ਵਿੱਚ ਜਾਰਜੀਆ ਯੀਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ 'ਤੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ ਕਰ ਰਹੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਵਿੱਚ ਦਸ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ, ਕੋਈ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਨਹੀਂ। ਚਾਹਵਾਨ ਵ੍ਹਾਟਸਐਪ ਨੰਬਰ (706) 206-2516 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ।

13-16

Wanted US or Canada resident girl for 34 years, 5'6" Jatt Sikh, Dhillon, boy, BCA completed, resides in Punjab, raised by single mother, no siblings, hard working, respectful and positive outlook on life, open to single mothers/ divorcee. Have relatives settled in California. Direct party please contact: Asidhu2012@gmail.com

12-15

Looking for a suitable Jatt Sikh match in the USA/Canada for our well-settled boy (Canada PR), born in 1993, 5'10" tall, residing in Winipeg, Canada. Please contact: gsbagri2@gmail.com, +16046216056 (whatsapp).

11-14

Jatt Sikh SF Bay Area family seeking bride for their USA born Son 24, 5'10". Our Son wears a turban and keeps his hair. He has a BS and MS in Computer Science and is well settled in his profession. Beyond education, girl must have a joint family-oriented mindset with good moral family values. Please Contact ph: 510 861 6491 or email: pgrrealty@gmail.com

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

UMA TRAVELS

2541 W. Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email: punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Editor

Lakhvinder S. Johal
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur

Correspondents
California
Ashok Bhaura
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇਣ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਘਟਾਈ

ਓਟਵਾ: ਕੈਨੇਡਾ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਦੇਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਗਏ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀਜ਼ਾ ਅਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਚ ਵੱਡੀਆਂ ਕਟੌਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਵੀਜ਼ੇ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨ ਦੀ ਦਰ 'ਚ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਰਜ਼ੀਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 2024 ਦੇ ਕੁੱਲ 366 ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਰਜ਼ੀ ਵੀਜ਼ਾ, ਵਿਜ਼ਟਰ, ਸਟੱਡੀ ਵੀਜ਼ਾ ਦੀਆਂ 23,59,157 ਅਰਜ਼ੀਆਂ (52 ਫ਼ੀਸਦ) ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਦਰ 'ਚ ਇਨਕਾਰ ਦਰ ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਸਮਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਦਰ 35 ਕੁ ਫ਼ੀਸਦ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਹਰੇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਫ਼ੀਸ 150 ਡਾਲਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫ਼ੀਸ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। 2024 ਦੌਰਾਨ ਕੈਨੇਡਾ

ਦੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਫ਼ੀਸ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਲਗਪਗ 80 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਮਿਲੇ ਸਨ। 2023 'ਚ 18,46,180 ਅਰਜ਼ੀਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜ਼ਾ ਦੀ ਇਨਕਾਰ ਦਰ 54 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਹੀ, ਜਦਕਿ 2023 'ਚ ਇਹ ਦਰ 40 ਕੁ ਫ਼ੀਸਦ ਸੀ। 2024 'ਚ ਸਟੱਡੀ ਪਰਮਿਟ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਦੀ ਦਰ 52 ਫ਼ੀਸਦ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ

ਵਲੋਂ 2027 ਤੱਕ ਦੇ ਪੱਕੇ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਵੀ 5,00,000 ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 3,65,000 ਤਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੀਤੀ 14 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਆਖਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਨੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਵੀਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਕਾਬੂ

ਦੀ ਰਿਫ਼ਿਊਜ਼ਲ ਦਰ 22 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਹੀ। ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ 2016 ਤੋਂ ਬੇਲਗਾਮ ਹੋਈ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਘਰਾਂ ਦੀ ਬੁੜ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਚ ਨਿਘਾਰ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਂ 'ਚ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੋਹ ਵਧਦਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵੀਜ਼ਾ ਅਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਢਿੱਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੈਨੇਡਾ

'ਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਜਿਥੇ ਬੀਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਦੇ ਕੇ ਪੱਕੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਉਥੇ ਹੁਣ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਠਾਹਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਜਾਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਮਗਰੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਆਪਣੀ ਠਾਹਰ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2019 'ਚ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੀ ਠਾਹਰ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1,96,965 ਦੇ ਲਗਭਗ ਸੀ। 2024 ਦੇ ਆਖਰ ਤੱਕ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 38,9254 ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਟੱਡੀ ਪਰਮਿਟ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਦਰ 'ਚ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ 2023 ਦੌਰਾਨ ਅਰਜ਼ੀਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਿਣਤੀ 8,68,000 ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 2024 'ਚ 469000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਟੱਡੀ ਪਰਮਿਟ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਵੱਧਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਨ।

ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ

ਜਲੰਧਰ: ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਡੋਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਪੋਰਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫਰਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ 50 ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਸਾਲ 2021 'ਚ, ਤਿੰਨ 2022 'ਚ ਤੇ 45 ਫਰਮਾਂ ਦੇ 2023 'ਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰਿਨਿਊ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਡਾ. ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਰਮਾਂ ਨੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੀਨਿਊ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ

ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਫਰਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੋਰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਡਾ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜ ਜਾਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਰਜਿਸਟਰਡ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫਰਮਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਲਾਹ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫਰਮਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ 'ਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮਿਲਣ ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਫਰਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡੀਸੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਡਾਲਾਸ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਡਾਲਾਸ 'ਚ ਮਾਰਚ ਕੱਢਿਆ। ਉਹ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਏਕਤਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਜੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਝੰਡੇ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਹ ਮਾਰਚ ਇਕ ਚਰਚ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸਿਟੀ ਹਾਲ 'ਚ ਖਤਮ ਹੋਇਆ, ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮੰਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਮਾਰਚ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਚੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਚੰਗੇ ਲੋਕ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਥੇ ਇਸ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਖਤੀਆਂ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ

ਸਾਰੇ ਵੱਕਾਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਥੇ ਹੀ, ਲੀਗ ਆਫ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਲੈਟਿਨ ਅਮੇਰਿਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈਕਟਰ ਫਲੋਰੇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੈਟਿਨ ਲੋਕ ਇਸ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੁਕਲਾ ਕਲਾ ਖਾਣੇ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਸਮੇਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਝਟਕਾ ਲੱਗੇਗਾ, ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਤਹਿਰਾਨ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਪਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾ ਕਰ ਲਵੇ।

ਖਾਮੇਨੇਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦੀ ਸਾਨੂੰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਕੋਈ ਸਰਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਸ਼ਦੋਹ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਈਰਾਨੀ ਲੋਕ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਗੇ।

ਉਧਰ, ਈਰਾਨ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੰਨਤ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ

18ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ 'ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਾ'

26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2025 (ਸ਼ਨੀਵਾਰ)

FREE ENTRY

FREE FOOD

@WINGS EVENT CENTER

3600 VANRICK DRIVE, KALAMAZOO, MI 49001

Timing: 04:00PM TO MIDNIGHT

• ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਖਾੜਾ • ਗਿੱਧਾ-ਭੰਗੜਾ • ਡਾਂਸ
• ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ • ਸਕਿੱਟ • ਬੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਓਪਨ ਡੀ.ਜੇ.

Chief Guest
DR ANIL KUMAR MD
Board of Governors
Wayne State University Detroit

Guest of Honor
MIKE DUGGAN
Mayor City of Detroit

Guest of Honor
HALEY STEVENS
Congresswoman

Be Ready For **GOOD TIME**

Design By: **MINTAN DESIGNZ**

ਗਾਇਕ ਗਿੱਤਾ ਜੈਲਦਾਰ, ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਜੀ ਸਿੱਧੂ
ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਰਾਹੀਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ
ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ।

PCS OF MICHIGAN EXECUTIVE COMMITTEE

 RUSTY SEKHON (Chairman)	 LALI MANGAT (President)	 JASWINDER SINGH (Vice President)	 BOBBY CHEEMA (Secretary)	 MUKHTAR S KHEHRA (Treasurer)
 TARSEM SINGH (Joint Treasurer)	 AJAY GROVER (Media Advisor)	 RUBAL SOHI (Media Advisor)	 RAJ BAINS (Media Advisor)	

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ

								
ਰਾਜਬੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ	ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ	ਹਰਦੇਵ ਸਰਾਬ	ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ	ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ	ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ	ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ	ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
								
ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬੇਗੋਵਾਲ	ਗੁਰਮੀਤ ਗੋਗੀ	ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋ	ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰਵਾਲ	ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	ਜੱਸੀ ਧਾਮੀ	ਬਿੱਲੂ ਜੱਸੜ	ਸਵਾਤੀ ਰਾਠੌੜ

Best Choice Wholesaler
Grand Rapid Michigan
5701 Division Ave.
Wyoming MI 49548

You are invited with
your family to witness and enjoy
this colorful event.
Snacks and dinner will be provided.
Donors / Sponsors will be honored.

Hindi • Punjabi

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ
ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਹਾੜੇ
ਅਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ (ਵਿਸਾਖੀ) ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ
ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲੇਗਾ।

ਜਿਥੈ ਜਾਇ ਬਹੈ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੋ ਥਾਨ ਸੁਹਾਵਾ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ) ਫੋਨ: 219-670-4579
ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਟੜਾ (ਸੈਕਟਰੀ) ਫੋਨ: 219-741-9105

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ: ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ
Sikh Religious Society of North West Indiana

10005 Colorado St, Crown Point, IN 46307, Ph: 219-793-9446

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ)

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥
ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ॥

ਸਮੂਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤ ਨੂੰ
ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ ਵਿਸਾਖੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਦੇ 556ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ (ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਿਕ) ਦੀ
ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ !

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ
ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ
11 ਅਪਰੈਲ, 2025
ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ
13 ਅਪਰੈਲ, 2025
ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ

ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਲਤਾਨੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ
ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

Sikh Religious Society of Wisconsin

3675 N Calhoun Rd, Brookfield WI 53207 Ph: 262-790-1600

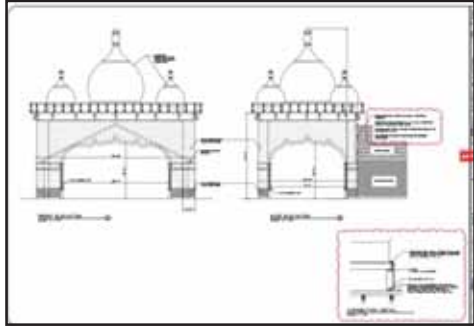
ਸਿੱਖ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ਼ ਡੇਟਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ

ਡੇਟਨ: ਸਿੱਖ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ਼ ਡੇਟਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਆਪਣੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਹੈ। ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਿਚ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਬਰਾਂਡੇ ਨੂੰ

ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਸਮਾਰੋਹ ਐਤਵਾਰ, 30 ਮਾਰਚ, 2025 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੌਜੂਦਾ

ਜਾਵੇਗੀ। ਡੇਟਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਬਾਦੀ 'ਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ

ਕਮੇਟੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ

ਚੌੜਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ 4 ਛੋਟੇ ਗੁੰਬਦਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਗੁੰਬਦ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ

ਇਮਾਰਤ 2010 ਵਿਚ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਚਰਚ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਲੀ ਦਿੱਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ

ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ, ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਰਸੋਈ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕਲਾਸਰੂਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਾਟ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਡੇਟਨ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

‘ਮਾਫੀ ਮੰਗੋ ਅਤੇ ਘਰ ਬੈਠੋ’: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਨਾ ਕਰਕੇ ਧੁੱਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ‘ਜਦੋਂ ਵਾਤ ਹੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਧਾਮੀ ਦੇ ਵਾਤ ਹੇਠ ਪੰਥ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਧਾਮੀ ਦਾ ਪੱਕੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰਕੇ ਘਰ ਬੈਠਣਾ ਹੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਪੰਥ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੈ।’

ਰੱਖੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਤੋਂ ਐੱਸਜੀਪੀਸੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਕੇ ਹਟਾਏ ਗਏ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਮੰਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਮੀ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮੂੜ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਦਰਖਾਸਤ ਉੱਪਰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੰਥਕ ਗੁਨਾਹ ਵਾਲਾ ਦਾਅਵਾ

ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਘੜਮੱਸ ਕਹਿ ਕੇ ਤੋਹੀਨ ਕਰਨਾ, ਐੱਸਜੀਪੀਸੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ।

ਰੱਖੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਐੱਸਜੀਪੀਸੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਮੌਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੇਟ ਬੰਦ ਕਰਵਾਏ ਗਏ, ਉਸ ਨਾਲ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਲਈ ਆਏ ਹਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਇਸ ਤੋਂ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਰੀਕੇ

ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਹੀ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਖੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਡਰ ਵਿਖਾ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਧਾਮੀ ਸਮੇਤ ਐੱਸਜੀਪੀਸੀ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at

317-620-4100

www.goldenkeylending.com

We speak your Language
English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
Available In Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859

balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal@sistarmortgage.com
http://www.nmlsconsumeraccess.org

Singh Tax & Accounting Services LLC.

SINGH AUTO & HOME INSURANCE

Individual & Business Tax related Services

ਸੇਵਾਵਾਂ: *ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰੇਕ ਸੇਵਾ ਜਿਵੇਂ, ਟੈਕਸ ਫਾਈਲਿੰਗ, ਟੈਕਸ ਪਲਾਨਿੰਗ ਅਤੇ ਆਈਆਰਐਸ ਐਂਡਿਟ (ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਬਿਜ਼ਨਸ) ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

* ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Ph: 248-982-2036

Office Locations

Michigan:
36167 Ford Rd. Westland, MI 48185

Minnesota:
6043 Hudson Rd, Suite#399A
Woodbury, Minnesota 55125

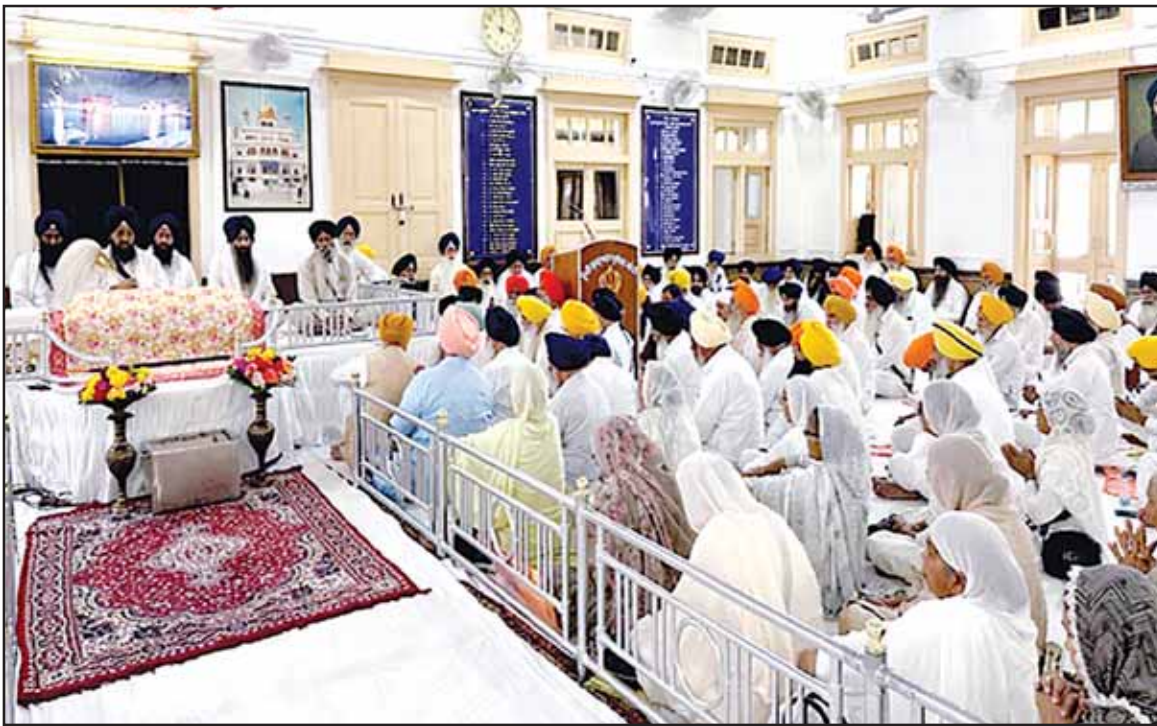
Email: STS2021@SinghTaxServices.com;
www.SinghTaxServices.com

Mohan Singh MST
IRS Enrolled agent,
Insurance Agent-
Casualty & Property
Notary Public

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੱਜਟ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਕਈ ਅਹਿਮ ਮਤੇ ਪਾਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਬੱਜਟ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਅਹਿਮ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ 350 ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ, ਗਿਆਨੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ, ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨਫਰਤੀ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ, ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ, ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਨਵੰਬਰ 2025 ਵਿਚ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ 350 ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸੰਬੰਧੀ ਮਤੇ 'ਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਢੁੱਕਵੀਂ ਯਾਦਗਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲੀ

ਬਣਾਏ ਜਾਣ, ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੇ ਵਾਹਨਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਿੱਖ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਝੰਡੇ ਜ਼ਬਰੀ ਪਾਤਨ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਉਣ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨਸਾਫ਼ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਰਿਹਾਅ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ

ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਰਸਵਤੀ ਵਿਹਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਕ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਮਤੇ 'ਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡਾਕ ਟਿਕਟ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸਣ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤੀ ਆਭਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਆਭਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਜਲਾਸ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਵੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

ਫੌਜ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਰਾਖਵਾਂ ਕੋਟਾ ਹੋਵੇ

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵਾਂ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜ 'ਚ ਪਾਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੱਜਟ ਵਿਚ ਆਮਦਨ ਨਾਲੋਂ ਦਸ ਕਰੋੜ ਘੱਟ ਖਰਚੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2025-26 ਦਾ ਬੱਜਟ ਕੁਲ ਆਮਦਨ 1386 ਕਰੋੜ 47 ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੇ ਖਰਚਾ 1376 ਕਰੋੜ 47 ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਾਲ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਮਦਨ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਖਰਚਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ।

ਬਜਟ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸੰਖੇਪ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ-ਓ, ਅ, ਏ ਅਤੇ ਸ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਜਟ ਭਾਗ-ਓ 'ਚ ਜਨਰਲ ਬੋਰਡ ਫੰਡ, ਟਰੱਸਟ ਫੰਡ, ਵਿਦਿਆ ਫੰਡ, ਸਪੋਰਟਸ ਫੰਡ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸਾਂ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਬੀੜ ਸਾਹਿਬ ਠੱਠਾ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਜਟ 223 ਕਰੋੜ 87 ਲੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਜਟ ਭਾਗ-ਅ 'ਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਜਟ 110 ਕਰੋੜ ਹੈ। ਬਜਟ ਭਾਗ-ਏ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਫਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 85 ਦਾ ਬਜਟ 1052 ਕਰੋੜ 4 ਲੱਖ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਭਾਗ-ਸ 'ਚ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਜਟ 296 ਕਰੋੜ 53 ਲੱਖ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਲ ਬਜਟ 1376 ਕਰੋੜ 47 ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਮਦਨ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੜਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਗੋਲਕ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਟਤ ਕਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ, ਭੇਟਾ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ, ਚੜ੍ਹਤ ਜਿਨਸ ਤੇ

ਜ਼ਬਰੀ ਪਾਤਨ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ

ਸੰਜੀਦਾ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਉਣ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਲਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹ, ਖਰਚ ਕਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ, ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਭੇਟਾ, ਲੰਗਰ, ਮੇਲੇ ਗੁਰਪੁਰਬ, ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਜਨਵੇਟਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਸਿਰੋਪਾਓ, ਜ਼ਿਊਟ ਮੈਟ ਪਾਇਦਾਨ ਆਦਿ, ਬੰਧਨ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ, ਬੀਮਾ, ਗੱਡੀਆਂ, ਮੁਰੰਮਤ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਸਾਮਾਨ, ਰਿਹਾਇਸ਼ਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਤਨਖਾਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਸਹਾਇਤਾ/ਕਰਜ਼ਾ (ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਅਰਥ ਲਈ) ਫੁੱਟਕਲ ਤੇ ਹੋਰ ਖਰਚਾ (ਵਰਦੀਆਂ ਸਟਾਫ਼, ਮੁਕੱਦਮੇ, ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ, ਸਫਰ, ਟੈਲੀਫੋਨ, ਆਡਿਟ ਫੀਸ, ਡਾਕ ਤੇ ਹੋਰ ਖਰਚੇ), ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ, ਪੁੰਜੀਗਤ ਖਰਚਾ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਫੰਡ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫੰਡ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਗਰ, ਸਹਾਇਤਾ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਕਿਰਾਇਆ ਦੁਕਾਨਾਂ/ਮਕਾਨਾਂ, ਕਿਰਾਏ ਨਿਵਾਸ/ਸਹਾਵਾਂ, ਆਮਦਨ ਖੁਦਕਾਸ਼ਤ, ਆਮਦਨ ਠੇਕਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਿਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਖਰਚਾ

ਬਜਟ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ

ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਯਮਾਂ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਮੰਗੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ, ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਯੁਕਤ ਤੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 10 ਫਰਵਰੀ ਤੇ 7 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪਾਏ ਮਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ 15 ਦੇ ਅੰਕੜੇ 'ਚ ਘਿਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਰਨਲ ਹਾਊਸ 'ਚ ਪਾਸ ਮਤੇ 'ਚ 15 ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸੁਝਾਅ ਲੈ ਕੇ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। 15 ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ 15 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਰਨਲ ਹਾਊਸ ਸੱਦਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ ਤਿੰਨਾਂ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ

ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ

13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬਾਨ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗਿਆਨੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਹੀਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੀ ਵਿੱਢਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਹੁਣ ਆਉਣ

ਵਾਲੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੜਗੜ ਤੇ ਬਾਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ 'ਚ ਕਿਸ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਮਿਲੇਗਾ ਇਹ ਤੈਅ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸਮਾਂ

ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ 'ਚ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦਿੱਤੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਧਰਨਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੌਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਜਥੇਦਾਰ ਜਰਨਲ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਜਦਕਿ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਥੇਦਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 42 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 10 ਫਰਵਰੀ ਤੇ 7 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਮਤੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਾਬਜ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਪਰੋਕਤ ਮਤੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਰਨਲ ਹਾਊਸ ਨਹੀਂ ਸੱਦਣਗੇ ਤਾਂ 15 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਰਨਲ ਹਾਊਸ ਸੱਦ ਕੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

5 ਅਪਰੈਲ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਾਲ 2025-26 ਦਾ ਬਜਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਬੜੇ ਹੀ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਆਮ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਬਜਟ ਨੂੰ ਪਾਸ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੇ ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਨ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਹੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 40 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਰੋਸ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ, ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਬਾਅ ਦੇ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧੜੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇਵਿਆਂ ਕਰਕੇ ਪੁਰਾਤਨ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਕਸਰ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਖ਼ਲ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਘਿਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਧੜੇ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਕੋਲ ਆਪਸੀ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਰੋਲ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਡੇ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਚੰਗੇ ਵਰਨਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਪੂਰੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੁਣ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਅਤੇ ਕਿਸ ਹੱਦ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਕੌਮ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਕਮੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਬੇਹੱਦ ਉੱਚਾ ਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਆਉਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਸਰ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਆਭਾ ਨੂੰ ਵੀ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਜਲਾਸ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਠ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਲਗਾਤਾਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਣਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਗੁਆ ਬੈਠੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਆਇਆ ਵੱਡਾ ਨਿਘਾਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਤਦੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਜੇ ਇਕ ਸਾਂਝ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਤਾਕਤਵਰ ਪਰ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਗਾਇਬ

ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਤਾਕਤਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਉਹ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਉਹ ਸੱਤਾ ਹਥਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਤੰਤਰ, ਗਣਤੰਤਰ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਅੱਜ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੱਚ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਖੰਭੇ ਹਨ- ਵਿਧਾਨ ਪਾਲਿਕਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖੰਭਿਆਂ ਦੇ ਸੁਚਾਰੂ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਸਨ ਹੀ ਲੋਕ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਸਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਿਤ ਦਾ ਆਪਸੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ, ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਜੋ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਰਨ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਹੱਥ ਹੱਦੋਂ-ਵੱਧ ਤਾਕਤਾਂ ਆ ਗਈਆਂ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
ਫੋਨ: 98158-02070

ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ-ਹੁੰਦੀ ਅੱਜ ਗਾਇਬ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ-ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ। ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਹੋਏ। ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਜਦੋਂ ਤਾਕਤ ਖੁਸਦੀ ਰਹੀ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਬਾਹੂਬਲ, ਪੈਸੇ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਵਧਿਆ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾਉਣ ਜਿਹੇ ਕਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਣੇ ਪਏ। ਕਾਨੂੰਨ-ਘਾਤੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਧਾਨ-ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਲੋਕ-ਸਭਾ ਵਿਚ ਧਨ-ਕੁਬੇਰਾਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋਈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਨੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਗਲਬਾ ਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ 'ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਦੌਰ' ਇਸੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਹਾਕਾਰ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਇਸੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅੱਜ ਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਅੱਜ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੀ। ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ 'ਚ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਧਿਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਜਾਣਦੇ ਅਤੇ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ 'ਚ ਤਸੱਲੀ, ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ। ਅੱਜ ਵਿਚਾਰ ਗੁੰਮ ਹੈ। ਰੌਲਾ-ਰੱਪਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗਾਲੀ ਗਲੇਚ ਅਤੇ ਡਾਂਗ-ਸੇਟਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਉੱਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਗਾਇਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਦੇ ਅਹਿਮ ਸਨ।

ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਮਿਲ-ਬਹਿ ਕੇ ਹੱਲ ਕੱਢਣਾ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਜਨਮਦਾਤਾ ਭਾਰਤ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਅੱਜ ਆਪਸੀ ਸੰਵਾਦ ਲਗਭਗ ਬੰਦ ਹੈ। ਮਿਲ-ਬੈਠ ਕੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਯਤਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣਤਾ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਰਕਿਆਂ 'ਚ ਪਾੜਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿੱਤ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਵਧਣਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਸਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਧਾਰਮਿਕ

ਸੰਕੀਰਣਤਾ ਦਾ ਵਧਣਾ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸੈਂਕੜੇ ਸਕੀਮਾਂ ਇੰਝੋ-ਜਿਹੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੁਣੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ 5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਂਸਦਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ 'ਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨੇ, 'ਦੇਸੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ' ਦੇ 'ਕਾਲੇ ਚਿਹਰੇ' ਨੰਗੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

2014 'ਚ ਬਣੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 100 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਰਟ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੇਸ਼ ਚ ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਹੁਣ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਰ ਸਮਾਰਟ ਬਣ ਸਕਿਆ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਟੀ ਮਿਸ਼ਨ 'ਚ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਪਰ 14000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੰਮ ਅਧੂਰੇ ਪਏ ਰਹੇ। ਸ਼ਹਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਗੰਦੇ ਹੋਏ। ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਧਿਆ। ਗੰਦਗੀ ਵਧੀ ਹੈ।

ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਖਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੁਲਾਟ ਪਰੂਫ਼ ਜੈਕਟਾਂ, ਕਾਰਾਂ, ਹਵਾਈ ਖਜ਼ਾਨੇ, ਨੇਤਾ ਦੀ ਕਿਸ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਨ? ਨੇਤਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਤਰਾ ਭਾਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਖਰ ਉਹ ਨੇਤਾ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ? ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ, ਡਰੈਸ ਖਰਚੇ, ਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ-ਬਾਠ, ਉਸਦੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਉਭਾਰ ਲਈ ਖਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ, ਆਖਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਾੜ੍ਹੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਚੋਂ ਉਡਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਚਰਚੇ ਰਹੇ। ਰਾਜਭਾਗ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਲਈ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ, ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਚੂਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਖਰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਢੁੱਠਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਸੋਚ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ? ਲੋਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਪਰੰਨਿਆਂ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਖਰ ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਕਿਸ ਦੀ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਨੇਤਾ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ, ਚੰਗੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਨੇਤਾ ਹੋਣ ਤੇ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਗਵਾ ਲੈਂਦੇ?

ਦੇਸ਼ 'ਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਗੜਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਖੂਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ 'ਤੇ ਕੁਤਾਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੇਤਾਵਾਂ ਹੱਥ ਨਹੀਂ, ਮਾਫੀਏ ਹੱਥ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੇਤਾ ਮਦਹੋਸ਼ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਐਸ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਣ ਲੱਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਅਨਾਜ ਬਖਸ਼ ਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਲੜਾ ਕੇ, ਵੋਟਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰਨੀਆਂ, ਕਿਹੜੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਫਿਰੰਗੀਆਂ ਤੋਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਸਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਮ, ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਜਾਤ ਦੇ ਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ, ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਖਰ ਕਿੱਧਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੀਆਂ? ਕਿਸ ਦੀ ਹੈ ਜਵਾਬਦੇਹੀ? ਸਮਾਜ ਬਿਖਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ 'ਚ ਆਖਰੀ ਕਤਾਰ 'ਚ ਖੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੱਤਾ ਬਦਲਣੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਸਧਾਰਨ ਨਾਗਰਿਕ ਨੱਗਿਆ-ਨੱਗਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ, ਜੱਜ, ਨੌਕਰਸ਼ਾਹ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਛੋਟੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤਾਂ ਧਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਖਬਰਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਚੋਬੇ ਥੰਮ੍ਹ ਉਸ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ 'ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ' ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਆਖਰ ਦੇਸ਼ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਯਤਨ ਅਰੰਭੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵੇਰ ਇਹ ਯਤਨ ਦਿਖਾਵਾ ਮਾਤਰ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਸਵਰਾਜ' ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦਿਖਾਇਆ। 'ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਓ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗੇ। 'ਜੈ ਜਵਾਨ, ਜੈ ਕਿਸਾਨ' ਗੂੰਜਿਆ। 'ਸਭ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, ਸਭ ਦਾ ਸਾਥ' ਹਵਾ 'ਚ ਲਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਫੋਕੇ ਵਾਇਦੇ ਹੀ ਪੁੱਜ ਸਕੇ। ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਨਾਅਰੇ, ਵਾਅਦੇ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਅਦੇ ਆਖਰ ਦੇ ਡੰਗ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਬਣ ਸਕਦੇ। ਲੋਕ ਲੱਭਦੇ ਹਨ- 'ਰਾਮ ਰਾਜ'। ਲੋਕ ਭਾਲ 'ਚ ਹਨ- ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ-ਵੱਸ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਲੇ ਤਾਂ ਲਾਚਾਰੀ ਹੈ। ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਬੇਵਸੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨੇਤਾ ਅਮੀਰ ਹੈ, ਜਨਤਾ ਗਰੀਬ ਹੈ। ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ 'ਜਨਤਾ' ਹਥਿਆ ਲਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿਆਸੀ ਦਲ ਗੁਣ-ਦੋਸ਼, ਅਸੂਲ ਛੱਡ ਕੇ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਅਰਥ 'ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣਾ' ਹੈ। ਇਹ ਚੋਣ ਭਾਵੇਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਸੂਬੇ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੜਨੀ ਸਭਾ ਸੰਸਦ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਟਰੱਕ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਨੇਤਾ ਦੀ। ਹਰ ਥਾਂ ਜੋੜ-ਤੋੜ, ਧਨ ਦੀ ਵਰਖਾ, ਨੇਤਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ, ਆਇਆ ਰਾਮ ਗਿਆ ਰਾਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਬਦਲ ਗਈਆਂ। ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਸੀਮਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਚਕਾਚੌਂਧ ਵਿਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਦਰਸ਼ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਵਿਵਹਾਰਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ।

ਸੈਕੂਲਰ ਸਬਦ ਦਾ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਅੱਜ ਦੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੋਦੀ, ਰੂਸ ਦਾ ਪੁਤਿਨ ਅਤੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਨੇਤਾ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਰਹੇ, ਸਹੀ ਗਲਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁੱਕਰੇ ਲਾ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਤਾਕਤ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮਗਰੂਰੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ-ਮਕੌੜੇ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੋਟਰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ, ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਵਹਾਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣਤਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਫਿਰਕੂ ਟੀਕੇ, ਮੁਫ਼ਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਨ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰ ਤੇ ਸੁਸਤੀ ਤਾਂ ਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੁਚੇਤ ਸੋਚ ਉਸਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਭੁੱਖੇ, ਲੁੱਬੜ-ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਚਿਹਰਾ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਏਗੀ। ਸੱਤਾ ਦਾ ਸੁੱਖ ਮਾਣ ਰਹੇ ਤਾਕਤਵਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰ ਲੋਕ ਕਚਹਿਰੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਬੱਕਰੀ ਬਨਾਮ ਭੁੱਖ!

ਗੀਤ ਮਾਣਕ ਦਾ ਬੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ, ਜੀ.ਟੀ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪਈਆਂ ਦੁਹਾਈਆਂ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਟਰੱਕ ਡ੍ਰਾਈਵਰ ਸੀ ਹੇਕ ਲਾ ਕੇ, ਖਾਈਏ ਢਾਬੇ 'ਤੇ ਖੂਬ 'ਮਲਾਈਆਂ' ਜੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਨੇੜ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦੀ 'ਬੱਕਰੀ' ਨਹੀਂ, ਆਪਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਕਮਾਈਆਂ ਜੀ। ਵੋਟ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨੇੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧ ਗਈ, ਲੀਡਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਪੰਡਾਂ ਛੁਪਾਈਆਂ' ਜੀ। ਆਖੇ ਮੀਡੀਆ ਹਾਕਮ ਦੀ ਗੋਦ ਬਹਿ ਕੇ, ਨਿਆਂ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦੀ ਚੋਟ ਨਹੀਂ ਉਂ। ਇਥੋਂ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਹੁਣ 'ਦੇਖ ਲਉ' ਜੀ, 'ਅੱਗ ਲੱਗਿਆਂ' ਮੁੱਕਦੇ 'ਨੇੜ੍ਹ' ਨਹੀਂ ਉਂ!

ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉੱਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੀ.ਸਾਈਨਾਥ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। - ਸੰਪਾਦਕ।

ਪੀ.ਸਾਈਨਾਥ

ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ, ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਗਲਾਸਾਂ ਨੇ ਸਟੇਨਲੈਸ ਸਟੀਲ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਦੁੱਧ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਅਕਸਰ ਕ੍ਰੋਕਰੀ ਦੇ ਤਿਤਕੇ ਹੋਏ ਕੱਪ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਕੱਪ ਦੇ ਕੰਢੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹੀ ਹੋਣ। 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ, ਮੈਂ ਖੁਦ ਕੱਚ ਦੇ ਗਲਾਸਾਂ 'ਚ ਪੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਸੰਨ 2000 ਤੱਕ ਦੁੱਧ ਦੀ ਥਾਂ ਚਾਹ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਦਰਭ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 2003-04 ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਲੀ ਚਾਹ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਚਾਹ ਵਿਚ ਖੰਡ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੀ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ, ਕੱਚ ਦਾ ਗਲਾਸ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਲੀ ਚਾਹ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਮਾਤਰਾ ਹੁਣ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਉਸ ਭਿਆਨਕ ਕੱਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਸ ਐਂਡਿਆਂ 'ਤੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

2018 'ਚ ਮੈਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਗਣਪਤੀ ਬਾਲ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਾਂਗਲੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾ ਕੇ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ, ਅਲਮੀਨੀਅਮ ਦੇ ਗਲਾਸ ਵਿਚ। ਗਲਾਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਨਿਵਾਣ ਵੱਲ ਯਾਤਰਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਆਲੰਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਆਰਥਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ (ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਤੀ ਉਪਜਾਂ) ਦੇ ਭਾਅ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਡੇਰਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ 'ਮੰਡੀ ਅਧਾਰਤ ਭਾਅ ਮਿਥਣ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਭਾਅ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਹ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਬਹੁਤ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੱਚੇ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਗਏ। ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਖੁੱਸ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਹਰ ਬੂੰਦ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਵੇਚੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਦੁੱਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਰਮਾ-ਕਪਾਹ ਲੈ ਲਾ। 1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ, ਵਿਦਰਭ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਕੁਇੰਟਲ ਨਰਮਾ ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 10-12 ਗ੍ਰਾਮ (ਇਕ ਤੋਲਾ) ਸੋਨਾ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਹ ਕਿਸਾਨ 10 ਕੁਇੰਟਲ ਕਪਾਹ ਵੇਚਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 10 ਗ੍ਰਾਮ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮਐਸਪੀ) 7122 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 6,500 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 10 ਕੁਇੰਟਲ ਦੇ 71,220 ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ, ਜੋ ਫਿਰ ਵੀ 10 ਗ੍ਰਾਮ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਉਹ 1 ਕੁਇੰਟਲ ਵੇਚ ਕੇ 1 ਗ੍ਰਾਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਣਗੇ।

ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਆਰਥਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਗਿਰਾਵਟ ਅਤੇ 'ਪਰਿਵਰਤਨ' ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਹੋਰ

ਜਮਾਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 1991 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੋਸ਼ੀਲੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ:

ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਹੱਥ ਖਿੱਚਣਾ। ਗ਼ਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਕਟੌਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਮੀਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ 'ਇਨਸੈਟਿਵ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ) ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ

ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਏਕੜ ਕਪਾਹ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਿਚ 250-300 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਜੇ ਉਹ ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਵਧੀਆਂ, ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਾਗਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਅਤੇ ਆਮਦਨ? ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਪਲ ਸਰਵੇ (ਐਨ.ਐਸ.ਐਸ.) ਦਾ 77ਵਾਂ ਗੇੜ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਆਖਰੀ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇ ਹੈ, ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ ਲੱਗਭੱਗ 10,218 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੰਗਠਿਤ

ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਕ ਹੁਨਰਮੰਦ, ਸਿਹਤਮੰਦ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਸਕੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ 'ਸੁਧਾਰ' ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋ!

ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ 1991 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਸਮੇਤ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਕ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਗਿਰਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। 2001 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਫੁੱਲ-ਟਾਈਮ ਜਾਂ 'ਮੁੱਖ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ' ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ 7.2 ਮਿਲੀਅਨ (72 ਲੱਖ) ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇਖੀ ਗਈ, ਜੀ ਹਾਂ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੱਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੋੜਨ। ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਗ਼ਰੀਬਾਂ 'ਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਤਬਾਦਲਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੱਤਾ ਦਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਵਾਧਾ। ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਨਦੀ ਦੇ 19 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹਿੱਸੇ ਸਮੇਤ ਕਈ ਜਨਤਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ।

ਲੱਗਭੱਗ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਵੀ। ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ, ਜਿੱਥੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਵਾਈ.ਵੀ. ਰੈਡੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਅਸੀਂ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਘੱਟ।

ਅਤੇ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਵਾਧਾ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। 10 ਦਸੰਬਰ, 2024 ਤੱਕ (ਫੋਰਬਸ ਅਨੁਸਾਰ) ਭਾਰਤ ਦੇ 217 ਅਰਥਪਤੀਆਂ (ਡਾਲਰ ਅਰਥਪਤੀਆਂ) ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਮੁੱਲ 1,041 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇਕ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਔਕੜਾ ਭਾਰਤ ਦੇ 17.91 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਬਜਟ ਦਾ 58 ਗੁਣਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਾਡੇ 562 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਬਜਟ ਖਰਚੇ ਦੇ 1.8 ਗੁਣਾ ਦੇ ਕਰੀਬ। ਸੋਚੋ, 217 ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਆਬਾਦੀ ਦਾ 0.000015 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਕੋਲ ਜੀਡੀਪੀ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੌਲਤ ਹੈ।

1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ, ਅਸੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਜੀਵਨ-ਸਹਾਇਤਾ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖਿਆ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਮੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ। ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ, ਅਰਾਜਕ ਵਿਨਾਸ਼, ਜਿਸ ਨੇ ਮੋੜਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਭੋਜਨ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧਤਾ ਉੱਤੇ ਭਿਆਨਕ ਅਸਰ।

ਇਕ ਸਮੇਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਜੋ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕੇਂਦਰਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਨ, ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਰਮਾਉ ਤਬਦੀਲੀ। ਰਸਮੀ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜਨਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਭਾਵਾਂ 'ਚ ਗਿਰਾਵਟ, ਜਦਕਿ ਖਪਤਕਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਹ ਵਿਸਫੋਟ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆਂ। 2003 ਤੋਂ 2013 ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਦਰਭ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਦੀਆਂ ਲਾਗਤਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ

ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਨੌਕਰੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਦੁੱਗਣੀ ਤਨਖਾਹ ਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇ? ਅਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਇਹ ਔਕੜਾ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਮਦਨ ਦਾ। ਅਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ 2017 ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ 2012-13 ਅਤੇ 2018-19 ਵਿਚ 10 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਆਮਦਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਭਾਰਤੀਕਰਨ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਿਆ।

2024 ਤੱਕ, ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 4 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਲਈ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਤੀ ਸੰਚਾਲਤ ਸੰਕਟ ਵਿਚ। ਇਹ ਔਕੜਾ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟਾ ਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਬਾਹੀ ਨੇ 2001 ਅਤੇ 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪਰਵਾਸ ਦੇਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ, ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਰੰਟਲਾਈਨ ਅਤੇ ਦ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਵਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੀ, 'ਅਸੀਂ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਹੈ।' ਠੀਕ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਹਿ-ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਬਦਲ ਸੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ? ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਵਿਕਾਸ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਕੇ. ਨਾਗਰਾਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਦੋਂ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ '(ਉ) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ; (ਅ) ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇਵਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਗੁਣਵੱਤਾ, ਵਧੀਆ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ; ਅਤੇ (ੲ) ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ

ਮਿਲੀਅਨ ਦੀ। 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ 7.7 ਮਿਲੀਅਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗਿਰਾਵਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ, ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 1 ਕਰੋੜ 50 ਲੱਖ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ। ਭਾਵ, ਹਰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਔਸਤਨ 2,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਜਾਂ 'ਮੁੱਖ ਕਿਸਾਨ') ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਛੱਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੇ ਇਹ ਲੱਗਭੱਗ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ, ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਧਾਰਤ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਕਦੇ ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟ-ਪੱਖੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਕੌਮੀ ਜੁਰਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ (ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਬੀ.) ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2022 ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁੱਲ 11,290 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 30 ਜਾਂ ਹਰ ਘੰਟੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। 2022 ਦਾ ਅੰਕੜਾ 2021 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ 10,881, ਸਾਲ 2020 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ 10,677 ਅਤੇ 2019 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ 10,281 ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ 'ਉਲਟ ਪਰਵਾਸ' ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਉਲਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਮੂਲੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਲੱਖਾਂ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਕਿਸਾਨ ਸਨ- ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਿਰਫ 25 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ, ਮਈ 2020 ਵਿਚ, ਰੇਲਵੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਮਿਕ (ਮਜ਼ਦੂਰ) ਟ੍ਰੇਨਾਂ ਨੇ 91 ਲੱਖ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ।

ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ-ਦਿਲ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। 'ਉਹ ਵਾਪਸ ਕਿਉਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ?' ਇਹ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿਊਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ... ਪਰ ਦੁੱਖ ਦਰਅਸਲ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਸਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੀ। 'ਉਹ ਵਾਪਸ ਕਿਉਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ' ਸਹੀ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ

ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਇੱਥੇ ਕਿਉਂ ਆਏ?

ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੈ: ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ।

ਉਲਟ ਹਿਜਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਕਟ ਵਾਲੀ ਹਿਜਰਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਸ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਉਹ ਪਰਵਾਸ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੇਂਡੂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਗਰੰਟੀ ਯੋਜਨਾ (ਮਨਰੇਗਾ) ਭਾਰੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੂਪ 'ਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਕਟ ਦੇ ਬੁਲਸਟ ਵਾਲੇ ਪੱਧਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਖਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਮਾਰਚ 2018 ਵਿਚ ਨਾਸਿਕ ਤੋਂ ਮੁੰਬਈ ਤੱਕ ਕੁਝ ਸਭ ਤੋਂ ਗ਼ਰੀਬ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ 40,000 ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਾਰਚ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਦੋਲਨ 2020-21 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਸੀ। ਕੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ, ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੀ? ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਡਿਆਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਕਿਉਪਾਈ ਵਾਲ ਸਟ੍ਰੀਟ (ਵਾਲ ਸਟ੍ਰੀਟ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੋ) ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨੌਂ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਜ਼ੁਕੋਟੀ ਪਾਰਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ 54 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ, ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ, ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੰਟੇਨਰ ਬੈਰੀਕੇਡ, ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਟ੍ਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਵਡੇਰੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੰਕਟ, ਪਰਵਾਸ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਪਾਣੀ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਕਟ ਦੇ ਨਾਲ। ਅਤੇ ਹੋਰ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕੌਮੀ ਜੁਰਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 2014 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਪਿਛਲੇ 19 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਤੱਥ: ਆਤਮ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਦੁਖਦਾਈ ਨਤੀਜਾ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ। ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇੱਥੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਪੰਜ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੈ- ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਉਪਾਲਾ। ਪ੍ਰੋ. ਕੇ. ਨਾਗਰਾਜ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਿਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ: ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਧਾੜਵੀ ਵਪਾਰੀਕਰਨ। ਪੰਜ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਉਜਾੜ। ਸ਼ਾਇਦ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ। ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਛੋਟੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਸਥਾ ਬਚਾਅ ਲਈ ਲੜਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਰਅਸਲ ਇਕ ਸੱਭਿਅਤਾ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਕਟ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਖੁੱਸ ਚੁੱਕੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਬਲਕਿ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ, ਸਾਡੀ ਦਇਆ, ਸਾਡੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਸੁੰਗੜਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Punjabi Cultural Society of Chicago

Celebrating 31 Years of Community Service

To Celebrate Vaisakhi PCS Presents...

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ 2025!

Rangla Punjab

Enjoy a colorful family style evening full of excitement featuring Bhangra, Gidha, Dances, Bolian, Punjabi Songs, Skits and much more!!

Saturday, April 26, 2025

6:00 PM - 11:00 PM

**Copernicus Center
5216 W Lawrence Ave
Chicago, IL 60630**

Chief Guest

\$125 (VIP Seats with Dinner)

\$65 (Preferred Seats), \$40 (General Seating)

- Assigned Seats for all
- Limited Free Parking
- Children Under 5 yr Free (Need to be in Lap)

Sponsors & Advertisements Encouraged

Please email: info@PCSchicago.org or call: (847) 359-5PCS

Scan me!

More Information at:

<https://www.pcschicago.org>

Punjabi Cultural Society of Chicago

(847) 359-5PCS or (847) 359-5727

P. O. BOX 1244, PALATINE, IL. 60078

E-mail: info@pcschicago.org

Dr. Devesh Ranjan

*School Chair- ME at GT
Incoming Engg. Dean
UW - Madison*

PCS is a non-profit 501 (c)(3) organization promoting Punjabi culture, language, Performing Arts, education, good citizenship, healthy life style and sports.

PCS Board of Directors 2025

Dr. Param Singh (Chairman)	Navtej S. Sohi (President)	Bikram Singh (Vice President)	Gurlal S. Bhattal (Executive Secretary)	Parmjot S. Parmar (Finance Director)	Gurpreet Sidhu (Asst. Finance & IT Director)	Jigerdeep Singh Dhillon (Asst. Executive secretary)	Paramvir Kaur (Youth Director)	Tejveer S. Soodan (Inter Community Director)	Amitpaul Singh (Sports Director)	Manjeet S. Bhalla (Past President)	Dr. Vikram Gill (Past Chairman)

PCS Board of Governors

Rajinder S. Mago	Mohinderjit S. Saini	Harwinder Paul S. Lail	Bhinder S. Pamma	Jasbir S. Palia	Balwinder S. Girn	Amarjit K. Atwal	Vick Singh

PCS Board of Advisors

Bhupinder S. Dhaliwal	Parvinder Singh Nanua	Gurmit S. Dhillon	Surinder Palia

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ), ਸ਼ਿਕਾਗੋ

Rangla Punjab Sponsors

Darshan Singh Dhaliwal

Dr. Bhupinder Singh Saini

Narinder S. Grewal MD

Dr. Harjinder S. Khaira

Gulzar S Multani

Dr. Vikram Singh Gill

Nick Balwinder

Kevindeep Atwal

Jagmohan S. Begowal

Avtar Singh Bhaura

Dr. Amrik Singh Sohi

Jaidev S. Bhattal

Jaskaran Dhaliwal

Balvinder S. Cheema

Dr. Shivam Patel

Jasdeep Saran

Parminder S. Goldi

Sarwan S. Tiwana

Jasbir Suga

Amritpal S. Mangat

Harbhajan S. Kalyanpur

Paul Khalil

Amrik Singh

Lucky Sahota

Harkewal Singh Lally

Lakhbir S. Sandhu

Rajinder Dayal

Amolak Singh Gidda

Iqbal Singh Saini

Jagjit Singh Dhindsa

Ronnie Singh

Jassi Dhaliwal

Manjit S. Dhanoa

Dr. Gagandeep S. Grover

Parbhdeep S. Nanua

Dr. Puneet Grewal Dhillon

Amandeep Kaur Gill

Dr. Amrit Virk

Dalvir Kaur Parmar

Barinderjit Kaur

Davinder S. Rangi

Swaran Singh Sekhon

Pali Dhaliwal

Ranbir Singh Dhaliwal

Jairam S. Kahlon

Dr. Hargurmukhpal Singh

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Club, Chicago

Baljit Tiwana

Jaswinder Gill

Deepinder Virk

Honey Khangura

Kamaljit Ghuman

Jindi Khangura

Jinder Benipal

Onkar S. Sahota

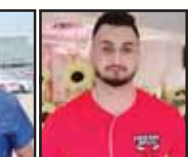
Pindi Chhina

Goldy Lally

Harjinder Samra

Manjit Singh

Manmohan S. Bhathal

Sher-E-Punjab Sports Club, Chicago (Midwest)

Lakhwinder Singh

Jasroop Singh Mangat

Amritpal Gill

Deepa Bandesha

Gurdev S. Gill

Parminder S. Walia

Amardev S. Bandesha

Balwinder Chatha

Darshan Pamma

Amarjit Bandesha

Manjinder Singh

Punjab Sports Club, Chicago

Santokh S. Ghuman

Lucky Sahota

Ajaib S. Lakhani

Happy Heer

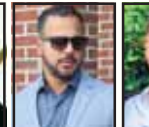
Dr. Harjinder Khaira

Narinder S. Sran

Jaskaran Dhaliwal

Rajinder Dayal

Harwinder Billa

Hardeep Gill

Parminder Saimbi

Jaspal Midha

ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ, ਅੰਦਰ-ਬਾਹਰ ਖਿਲਰੀ ਪਈ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਸਾਸ ਹਿਰਦਾ, ਵੇਖਣ ਲਈ ਨੂਰ-ਨਜ਼ਰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਡੂੰਘੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਲਈ ਲੰਮਾ ਦਮ ਚਾਹੀਦਾ, ਇਹਨੂੰ ਉੱਚੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਫੁੱਟਣ ਲਈ ਅੰਬਰੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰ ਚਾਹੀਦੇ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁੱਠ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਪਿਆ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਤੇ ਢਾਂਡੀ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ। ਦੂਜਾ ਵਾਸਤਾ ਗਿਆਨੀ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਪਿਆ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸੰਬੰਧਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਰੇਕ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਡਟਵਾਂ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ ਯਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਕਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਹਿ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਮੇਰਾ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਮੀਟਰ, ਬਹਿਰ ਅਤੇ ਵਜ਼ਨ ਦੀ ਵੀ ਸਹਿਜ-ਸੋਝੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਵਜ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ-ਵਾਧ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਪਤਾ ਚੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 647-535-1539
ਵਟਸਐਪ-98726-02296

ਅਤੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲਣ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਮਾਨਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ।

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਇਨਾ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਅਤੇ ਹਰ ਪਲ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵੱਸੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ 'ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਰਹੱਸਮਈ ਤਾਕਤ' ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਗੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤਾਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਕੋਲ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਸੀ। ਬੋਲ-ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੋਂ ਲਿਖਿਤ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਬਣੀ। ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ ਮੇਰਾ ਅਧਿਆਪਕ ਲਾਲ ਸਿੰਘ! ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਆਪ ਸਟੇਜ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਬੁਲਾਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕੌਸ਼ਲ ਦੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਸਮਝਦਾ ਸੀ; ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਹਰੇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾ ਸਕਣ ਦਾ ਜੋਰ ਤੇ ਜਾਚ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੁੱਖ-ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਆਖ ਕੇ ਕੁੱਝ ਸਮਾਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਬਾਲ-ਸਭਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ।

ਮਾਸਟਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਇਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਸੁਨਾਉਣ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਔਖ-ਸੌਖ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਆਉਂਦੀ ਵਾਰੀ ਤੇ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕੁੱਝ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਨਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਅੱਠ-ਦਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੋਜ਼ ਭੁਗਤ ਜਾਂਦੇ। ਕਈ ਡਰਦੇ, ਕੰਬਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ। ਕਈ ਬਥਲਾਉਂਦੇ, ਕਈ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ, ਕਈ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਭੁਗਤਾ ਜਾਂਦੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਉਹ ਇਸ ਸਭ ਕੁੱਝ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਭੁੱਲਣ 'ਤੇ ਹੱਸਦੇ ਵੀ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਸੁੱਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਭੁਗਤਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਵਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਨੇ ਆ ਘੇਰਿਆ।

ਮੇਰਾ ਜਮਾਤੀ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ ਨੇੜਲਾ ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਵੀ ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਸੁਝਾਓ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਉੱਤੇ ਆਪ ਕਵਿਤਾ ਜੋੜ ਕੇ ਸੁਣਾਈਏ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਅਲੋਕਾਰ ਲੱਗੀ। ਆਪ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਂਜ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਝਾਓ ਰੁਮਾਂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਆਗੂ ਰੋਲ ਵੀ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਨਿਭਾਇਆ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥੇ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਵੀ ਬਣਿਆ। ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਚੰਗੀ ਸੀ। ਵਾਰੀ ਆਉਣ ਉੱਤੇ ਅਸੀਂ ਡਰੇ-ਸਹਿਮੇ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹੇ। ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਲੈਕਚਰ ਝਾੜਿਆ, 'ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਭਰਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਜਿਹੜੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਨਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਇਹ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।' ਉਹਦਾ ਐਲਾਨ ਸੁਣ ਕੇ ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ।

'ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਬਾਰੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ

ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ...'

ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਚੰਗੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੂੰ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੈਰ ਜਮਾ ਲਏ। ਸਾਹਮਣੇ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਮੁੰਡੇ ਧੌਣਾ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੈਕਚਰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਕੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਗਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਮੁਖ਼ਤਾ ਮੈਂ ਬੋਲਦਾ ਅਤੇ ਮਗਰਲੀ ਟੇਕ ਮਹਿੰਦਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਹੱਤਵ, ਖ਼ਾਸ ਖ਼ਾਸ ਥਾਵਾਂ, ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਸੁਣ ਕੇ ਸਭ ਸਰੋਤੇ ਗਦਗਦ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਨਿਆਰੀ ਸਮਝ ਕੇ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਵਿਤਾ ਮੁਕਾ ਕੇ ਅਸੀਂ 'ਫ਼ਤਹਿ' ਬੁਲਾਈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਮੈਦਾਨ ਤਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗੜਗੜਾਹਟ ਨਾਲ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗਾ। ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਸਾਰੇ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੱਤੀ।

ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਆਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਂ ਪਰ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਸੀ ਕਿ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਅਸੀਂ 'ਖ਼ਾਸ' ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣ ਗਏ ਸਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਬਣ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ।

ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੋਂ ਮਾਸਟਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਡੀ ਭਰਵੀਂ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੂਰਨ ਕਵੀ/ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ਬਾਨ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਨਾਲ ਮਸਤ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਛੁੱਟੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਆਖ਼ਰੀ ਟੇਕ ਮਿਥ ਲਈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਵਿਤਾ ਉਸਾਰਨੀ ਸੀ, ਫ਼ਿਰ ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਤੁਕਾਂਤ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਸੋਚਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜਿਸਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸਤਰ ਵਧੇਰੇ ਢੁੱਕਵੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਜੋੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਾਤਾ-ਮੋਟਾ ਕਾਵਿਕ-ਨੁਕਸ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਸਾਂਝੀ ਰਾਇ ਨਾਲ ਠੀਕ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਮੀਟਰ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਯਾਦ ਕਰਵਾਈਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਦਕਾ ਸਾਡੇ ਪੂਰ ਅੰਦਰ ਕਿਧਰੇ ਵੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ 'ਤੇ ਗਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਦੀ ਸੂਰ ਅਤੇ ਲੈਅ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਤਰ ਨੂੰ ਗੁਣਗੁਣਾ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖ ਲੈਂਦੇ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਨਵੀਂ ਸਮੂਹਿਕ ਕਵਿਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਆਪ ਮੰਗ ਕੇ ਸਮਾਂ ਲਿਆ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸਭ ਨੇ ਸਾਡਾ ਸਿੱਕਾ ਮੰਨ ਲਿਆ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲ ਦਾ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਵੀਸ਼ਰੀ-ਜਥਾ ਸਾਂ। ਰੋਜ਼ ਅਸੀਂ ਸਮੂਹਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਬਾਲ-ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਸਾਡੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਥੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੇਲੇ ਉੱਤੇ ਨਿਕਲਦੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਲਿਆ।

ਸਮੂਹਿਕ ਕਵਿਤਾ ਰਚਨ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਦੋਵਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕਲਾ ਕੁੱਝ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਟੇਕ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਚੰਗੀਆਂ ਕਾਵਿਕ-ਸਤਰਾਂ ਸੁੱਝਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਮੰਨਣ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਇਕੱਲਾ ਵੀ ਕੋਈ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ 1958-59 ਦਾ ਸਾਲ ਸੀ। ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਾਂ-ਸ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕਾਲਮ 'ਕਾਵਿ-ਫ਼ੁਲਵਾੜੀ' ਛਪਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਟੇਕ ਜਾਂ ਸਮੱਸਿਆ ਵੱਸੋਂ ਆਖ਼ਰੀ ਸਤਰ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਵੀ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਉਸ 'ਸਮੱਸਿਆ' ਦੇ ਤੁਕਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਠ-ਅੱਠ ਦਸ-ਦਸ ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਬੈਂਤ-ਨੁਮਾ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਦੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਫ਼ੁਲਵਾੜੀ ਲਈ 'ਸਮੱਸਿਆ-ਆਧਾਰਿਤ' ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਟੇਕ ਸੀ:

ਸੁਝਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਅਸਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ!

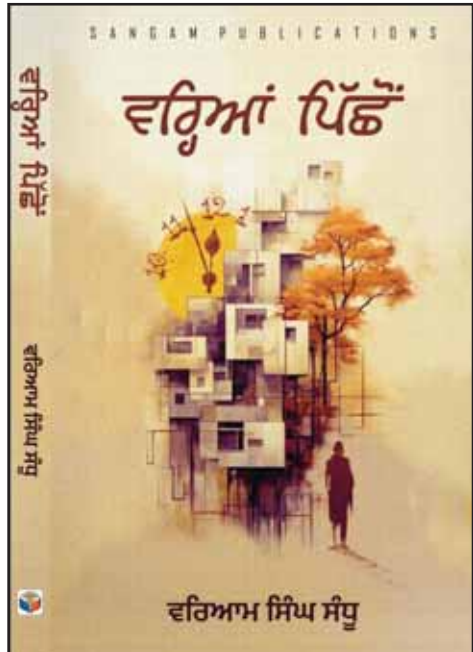
ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ 'ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਨਾਂ' ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਆਸ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕਵੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਠਵੀਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਇਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਛਪ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਛਪ ਗਈ ਤੇ ਇਸਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਦਿਲਚਸਪ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਲੱਗਾ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਪਿੰਡੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਈਕਲ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਤੇ ਲੱਕੜ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ ਓਥੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣਦੇ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ ਵਰਕਾ ਉਥੋਂਲਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਅਚਨਚੇਤ ਕਾਵਿ-ਫ਼ੁਲਵਾੜੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਉੱਤੇ ਜਾ ਪਈ। ਓਥੇ ਕਵਿਤਾ ਹੇਠਾਂ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ:

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ-ਸੂਰ ਸਿੰਘ

ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਛਪਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਬਈ ਆਹ ਕੌਣ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ... ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ?'

ਸਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਛਿੜਿਆ। 'ਮਾਣਾਂ ਦੀ ਪੱਤੀ' ਵਾਲਾ ਵਰਿਆਮ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ, ਉਂਜ ਵੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਆਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਾਤ ਦਾ ਵੀ ਢਿੱਲੋਂ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਬਾਣੇਦਾਰ- ਪਰ ਉਹਦਾ ਗੋਤ ਫ਼ੀਨਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚਲੇ ਸੰਧੂਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵੱਲ ਸਭ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਗਈ। ਕੋਈ 'ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ' ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ 'ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ' ਸਭ ਲਈ ਬੁਝਾਰਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ!

ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਸਕੂਲੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਘਰ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ

ਲਾਭ ਚੰਦ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜਦੇ ਮੋੜ ਤੋਂ ਮੁੜ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਪਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਫ਼ੁਰਨਾ ਫ਼ੁਰਿਆ, 'ਕਿਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਦੀਦਾਰ ਸੂਹ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਵਰਿਆਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ...'

'ਲੈ, ਰਹਿਣ ਦੇ ਰਾਮ ਸਿਆਂ... ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਭੋਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੈ। ਕਿੱਥੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਛੋਕਰਾ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ! ਉਹਨੂੰ ਨਿਆਣੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ... ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ!' ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਖੌਲ ਵਿਚ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਕੂਲੋਂ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਮੇਰੇ ਇੱਕ ਜਮਾਤੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੌੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਚ ਹੀ ਆ ਘੇਰਿਆ।

'ਤੈਨੂੰ ਬੰਦੇ ਸੱਦਦੇ ਨੇ...'

ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ। ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਉੱਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਉਂਗਲ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ। ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਛਪਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਆ ਗਈ। ਮੈਂ ਮਾਣ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ 'ਹਾਂ' ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ ਤੇ ਸਭ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕ ਸੀ।

'ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖ਼ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਾਂ... ' ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਲੱਭਣ ਵਰਗੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ। 'ਬੋਲੋ ਓਏ ਜਵਾਨਾਂ! ਨਹੀਂ ਓਏ ਰੀਸਾਂ ਤੇਰੀਆਂ' ਜਿਹੜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਨੇ ਸਟੂਲ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਣ ਵਿਚ ਚੌੜੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸਨੇ ਆਖਿਆ, 'ਪੁੱਤਰਾ! ਨਾਂ ਕੱਢ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਤਕੜਾ ਹੋ ਕੇ...'

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗਦੇ। ਕੀ ਮੈਂ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹਾ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼' ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਕਬਾਕਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਆਦਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਲੇ ਉੱਚੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਫ਼ਖ਼ਰਯੋਗ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੀ ਮੈਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਬਣਨ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੇ ਸਨ; ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਗਈ ਸੀ।

ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਲੇਖਕ ਹੋਣਾ ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ 'ਵੱਡੇ' ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਣਨ ਦੀ ਰੀਝ ਕਿਧਰੇ ਮੇਰੇ

ਅਚੇਤ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਈ।

ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣੀ ਵੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ। ਜਿੱਥੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮੈਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਲਈ ਭੇਜਦਾ, ਓਥੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਫ਼ਤਹਿ', 'ਪ੍ਰੀਤਮ', 'ਕਹਾਣੀ' ਆਦਿ ਪਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ 'ਕਹਾਣੀ' ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਸਫ਼ੇ ਉੱਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਰੁਬਾਈਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੇਰੀਆਂ ਚਾਰ ਰੁਬਾਈਆਂ। ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਘੱਟ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਰੁਬਾਈ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ:

ਬੱਦਲ ਆਇਆ, ਘਟਾਂ ਕਾਲੀਆਂ, ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਮੇਰ।

ਓਸ ਕੁੜੀ ਦੇ ਨੈਣ ਨਸ਼ੀਲੇ, ਹੈ ਮਸਤਾਨੀ ਤੋਰ।

ਉਹ ਹੱਸਦੀ ਪਰ ਮੈਂ ਹਾਂ ਰੋਂਦੀ, ਇਸਦਾ ਭੇਤ ਮੈਂ ਜਾਣਾਂ

ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੋਲ ਓਸਦੇ, ਦੂਰ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ-ਚੋਰ।

ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਬੜੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿੱਥੇ ਚਾਹਵਾਂ ਆਪਣੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਦ ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਅੰਤਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਗੱਲ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ; ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਹਰ ਫ਼ੈਸਲਾ ਉਸਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਜੇ ਆਖਣਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਰਾਇ ਤਾਂ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਹਿਣਾ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਉਹ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਖਦਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਬੀਬੀ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਸੀ।

ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਮਾਜਰਾ ਇਹ ਸੀ। ਦਸਵੀਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਅਬੋਹਰ ਵਾਲੀ ਠਾਹਰ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉਥੋਂ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਮੈਂ ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਪੁਰੋਂ ਮਖੂ ਦੀ ਗੱਡੀ ਫੜ੍ਹਨੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਬੁੱਕ ਸਟਾਲ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਛਪਦਾ ਮਾਸਿਕ-ਪੱਤਰ 'ਕਹਾਣੀ' ਖ਼ੀਦਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜੀ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਛਪੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਪਰਚਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਫੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਉਸਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਛਪਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ। ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਤੁਕ-ਬੰਦੀ ਜਿਹੀ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਪਣ ਦਾ ਚਾਅ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਸੀ। ਉਂਜ ਮੈਂ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣੋਂ ਝਿਜਕਦਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਆਪ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪਰਚਾ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ।

ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਉਸਦੇ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਂ ਕੋਲ ਖਲੋਤਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਸੰਗ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਢੇ ਕੁ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ ਮੇਰੀ ਉਦੋਂ। ਮੈਂ ਚੋਰ-ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਉਸਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਨੋਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਕਵਿਤਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅੱਗੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਟਿੱਪਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਕਵਿਤਾ ਹੀ ਕੁੱਝ ਇਸਤਰੂਹੀ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਿਓ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਹੋ ਕੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਚੇਤੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆਂ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚੋਂ ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਰਨ-ਮ-ਕਿਰਨੀ ਕਿਰ ਪਈਆਂ ਹਨ:

ਐ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਪਿਆਰੇ,

ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਦੇ ਲਾਲ ਸਿਤਾਰੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮਾਂ ਅੰਦਰ,

ਲੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੱਕ-ਟੁੱਟ ਹਾਰੇ।

ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ, ਮੇਰੇ,

ਗਏ ਕਦੀ ਸਨ ਜਜ਼ਬੇ ਮਾਰੇ।

ਦਿਲ ਦਾ ਹਰ ਕੋਨਾ ਰੁਜ਼ਨਾਇਆ,

ਪਿਆਰ ਦੀ ਦੇਵੀ ਚਰਨ ਜਾਂ ਪਾਇਆ।

ਜੀਵਨ ਖਿੜਿਆ ਵਾਂਗ ਗੁਲਾਬਾਂ,

ਚੰਨੀ ਨੂੰ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਜਾਂ ਲਾਇਆ।

ਸਾਬ ਚੁਣਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜਾਂ ਆਇਆ,

ਪਿਤਾ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲ ਮੈਂ ਪਾਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਨਾ ਮੰਨੀ,

ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ।

ਤਤਪਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਦੇ ਜਿੰਦਾਂ,

ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਆ।

ਬਹੁਤਾ ਕੀ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਜਾਣਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾਣਾ। ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਚੁਣ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਅਟਕਾਣਾ। ਆਪ ਤਤਪ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਤਤਪਾਣਾ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਮੇਰੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਕੋਈ ਸੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿ ਦੋ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਬਕੋਲ ਦਿਲ-ਜਲੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ, 'ਜ਼ਾਲਮ ਸਮਾਜ', ਜੋ ਨਜਾਇਜ਼ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਮੇਰੀ ਨਿੱਜੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਿਆਰ-ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੂਰ ਰਹੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਜਵਾਨ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਬੋਲ ਤੱਕ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਜੰਡ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਤਰਕਸ਼ ਟੰਗ ਕੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਮਾੜੀ ਕੀਤੀ!

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੈਂ ਇੱਕ ਪੱਕੀ ਨੀਤੀ ਧਾਰ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾ ਕੇ ਆਉਣਾ ਏ। ਕਈ ਦਿਨ ਤਾਂ ਇਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਪਿੰਡ ਕਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ, 'ਛੱਡੋ ਜੀ, ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਯੂਸਫ਼ ਸ਼ਾਹੀ ਡਾਕੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਟੋਲਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤੀਹ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਹਾਂ ਕੋਲ ਘੋੜੀਆਂ ਤੇ ਮਣਾਂ-ਮੂੰਹੀਂ ਅਸਲਾ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੰਨੀਂ ਕਤਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।' ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਨਾ ਸਕਿਆ।

ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਲਾਮ ਰਸੂਲ ਆਜ਼ਾਦ ਭੱਜਿਆ-ਭੱਜਿਆ ਆਇਆ, 'ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਬ, ਆਪਣਾ ਮਿਰਜ਼ੇ

ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਘੜੂਆਂ

ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਾਏ ਮੁਰਾਤਬ ਅਲੀ ਸਾਨੂੰ ਓਥੇ ਲੈ ਜਾਏਗਾ। ਯੂਸਫ਼ ਸ਼ਾਹੀ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।'

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਰਾਏ ਮੁਰਾਤਬ ਅਲੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅੰਭਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜੋ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਬ 'ਤੇ ਮਾਂਗਟਾਂਵਾਲੀ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਰਾਏ ਮੁਰਾਤਬ ਅਲੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ, ਬਾਹਰ ਖੜੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਲ-ਭੁਲੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਮੁਰਾਤਬ ਅਲੀ ਸਾਡਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੁਰਾਤਬ ਅਲੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਨਵਾਜ਼ ਸਰੀਫ਼ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਰਹੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਘਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਅੱਡਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਪਿੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਗਏ ਸਨ। ਮੁਰਾਤਬ ਅਲੀ ਦੇ ਤਾਇਆ ਜੀ, ਹਾਜ਼ੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਦਿਕ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ। ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬੌੜਾ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੀਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਮਾਲੀਏ ਤੀਕ ਖਰਲਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਗੰਜੀਬਾਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਖਰਲ ਗੋਤ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਅਤੇ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਗੋਤ ਹੈ। ਰਾਏਮੁਰਾਤਬ ਅਲੀ ਦਾ ਗੋਤ ਵੀ ਖਰਲ ਹੈ। ਖਰਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨੀਆਂ ਫਕੀਰ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਰਾਹੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਜਦੋਂ ਖਰਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚਾ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹਜਹਾਨੀਆਂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਖਰਲਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਇੱਕੀ ਉਪ ਗੋਤ ਹਨ,

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੜਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਸੋਚਦਾ ਸਾਂ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਆਖੇਗਾ, 'ਜੰਮ ਮੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਭੂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਛੋਕਰਾ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਹੈ।'

ਕਈ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਡਰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਲ ਆਈ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਸੁਨੇਹੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ-ਤੋਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਛੋਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਕਾਵਿਕ-ਇੱਛਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ ਇਹ ਉਸਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਜਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਜੁਝਾਰ-ਵਿਦਰੋਹੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਮੈਂ ਜੁਝਾਰੂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਅੱਠ-ਦਸ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਵੀ ਛਪਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਅਤੇ ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ। ਕਵੀ-ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਕਰ ਗੁਜਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਖਾਹਿਸ਼। ਉਸ ਸਮੇਂ ਛਪੇ ਚੋਣਵੇਂ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿਆਂ 'ਆਰੰਭ' ਅਤੇ 'ਅਸੀਂ' ਜਿਉਂਦੇ ਅਸੀਂ ਜਾਗਦੇ' ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਮੇਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕੁੱਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਿੰਦੀ ਸਪਤਾਹਿਕ 'ਧਰਮ-ਯੁਗ' ਵਿਚ ਵੀ ਛਪੇ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕਵਿਤਾ ਛਾਪਣ ਲਈ ਦੇ-ਦੇ, ਚਾਰ-ਚਾਰ ਵਰਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਚੇ ਵੀ ਛਪਣ ਲੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਜੁਝਾਰ' ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਚੋਵਰਕੀ ਜਾਂ ਛੇ-ਵਰਕੀ ਛਾਪੀ

ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਘੜੂਆਂ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਕਦਰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਨਿੱਘੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਸੁਹਜਭਾਵੀ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਪੀਚਵੀਂ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਹੈ ਕਿ ਓਥੇ ਉਸਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਦੂਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗੇੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਇਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਬੜੀ ਹੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਸਾਮੱਗ੍ਰੀ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੁਕੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬੰਦੇ ਲੱਭ ਕੇ ਇਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦੱਸ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਅਸੀਂ 'ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਉਸਦਾ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਬਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਵੇਗਾ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸ਼ਾਹੀ ਕੇ, ਨੂੰਹੇ ਕੇ, ਵੇਜ਼ੇ ਕੇ ਆਦਿ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਜੱਟ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਖਰਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਗੋਤ ਨਾਲ ਹੈ। ਖਰਲਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਗਲੀ ਹੈ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਅੰਭਿਆਂਵਾਲੀ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਜੜ੍ਹਾਂਵਾਲਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਕਸਬੇ 'ਚ ਰੁਕੇ, ਲੋਕੀਂ ਮੇਰੀ ਪਗੜੀ ਵੇਖ ਕੇ ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦ ਕੀਤੀ। ਨਾਂਹ-ਨੁੱਕਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁੱਧ-ਸੋਢੇ ਦੇ ਗਲਾਸ ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕਦਮ ਸਾਨੂੰ ਓਥੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਯੂਸਫ਼ ਸ਼ਾਹੀ ਡਾਕੂ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਖੜਾ ਮੁਰਾਤਬ ਅਲੀ ਬੋਲ ਉਠਿਆ, 'ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਔਲਾ ਭਲੀ ਕਰਸੀ।'

ਜਿਉਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੁਰਾਤਬ ਅਲੀ ਹੈ ਤਦ ਝੱਟ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਫਿਰ ਕੋਈ ਖੜਤਾ ਨਹੀਂ।' ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਗੁਲਾਮ ਰਸੂਲ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਤੇਰੀ ਕਿਹੜੀ ਜਾਤ ਹੈ?' ਉਸ ਨੇ ਝੱਟ ਕਿਹਾ, 'ਬਲੋਚ'। ਗੁਲਾਮ ਰਸੂਲ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਟਕੋਰ ਮਾਰੀ, 'ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸੱਸੀ ਨਾਲ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।'

ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਬਲੋਚਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਵੇਖ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਵੇਖੋ, ਅਖੀਰ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਕਬਰ ਵੀ ਤਾਂ ਸੱਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੈ।' ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹੱਸ ਪਏ।

ਅਸੀਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਬਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪੁੱਛ ਕੇ ਨਹਿਰ ਦੀ ਪਟੜੀ ਪੈ ਗਏ। ਇਹ ਨਹਿਰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਤੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਰਾਵੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੇਮ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਰਾਵੀ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਨਹਿਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚਾਰ ਕੁ ਫਰਲਾਂਗ ਉੱਤੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਬਰ ਹੈ। ਦੂਰ ਤੱਕ ਨਹਿਰ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪੁਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਕਬਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਅਸੀਂ ਨਹਿਰ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਪਈਆਂ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਨਾਲਾਂ ਉੱਤੇ ਦੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੈਰ-ਘਸਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਬਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਇਲਪੁਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਜੜ੍ਹਾਂਵਾਲਾ, ਚੱਕ ਨੰਬਰ 585, ਪਿੰਡ ਸੋਣੇ ਦੀ ਵਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਕਬਰਾਂ ਹੋਰ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਬੱਕੀ ਦੀ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ

ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹੀਂ ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ 'ਪ੍ਰੀਤ-ਮਿਲਣੀ' ਉੱਤੇ 'ਪ੍ਰੀਤ-ਪਾਠਕਾਂ' ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕਦਮ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤਕ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਤੇ ਸਾਡੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਬਣੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਛਪਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਛਪਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲਾਈ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਅਧਿਆਪਕ/ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਉਹ ਨਕਸਲੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੀ। ਲਾਗ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

'ਪ੍ਰੀਤ-ਮਿਲਣੀ' ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਰਾਤ ਅਸੀਂ 'ਜੁਝਾਰ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਇਸਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਲਾਈਆਂ। ਇਹ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਮੋਟੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਲੰਮੇ-ਰੁਖ਼ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਅੱਠ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰੇ 'ਪ੍ਰੀਤ-ਮਿਲਣੀ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਇਕੱਠ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਅੱਠ-ਵਰਕੀ 'ਜੁਝਾਰ' ਵੰਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 'ਜੁਝਾਰ' ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਸੀ- ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ 'ਪ੍ਰੀਤ-ਮਿਲਣੀ' ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਿਅੰਗ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ:

ਦੀਵਾਰ ਤੇ ਲਟਕਿਆ ਲੈਨਿਨ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਸੀਸ ਲਈ ਮੰਗ ਕਰਦੀ

ਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਤਣੀ ਉਂਗਲ ਬੱਕ ਚੱਲੀ ਹੈ

-ਤੁਸੀਂ ਰੰਗਲੇ ਬੰਗਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ

ਆਰਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ!

ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਮਿਲਣ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ!

ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ 'ਪੈਰ ਲਾ ਦਿੱਤੇ' ਨੇ। ਕੁਲਵੰਤ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਨੇ ਤੇ 'ਜੁਝਾਰ' ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸੀ ਆਈ ਡੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ। ਨਿਸਚੈ ਹੀ 'ਪ੍ਰੀਤ-ਮਿਲਣੀ' 'ਤੇ

ਉੱਤੇ ਦਾਨਾਬਾਅਦ ਹੈ ਜਿਹਤਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਨਾਬਾਅਦ ਦਾ ਨਾਮ ਦਾਨੇ ਖੱਤਰੀ ਤੋਂ ਪਿਆ ਹੈ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਲੋਕ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਹੀਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦਾਨਾਬਾਅਦ ਤੋਂ 2-3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹਟਵਾਂ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਵਸਿਆ ਹੈ। ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦਸ ਕੁ ਗਜ਼ ਦੇ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਉਹ ਜੰਡ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਹੇਠਾਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 40-50 ਗਜ਼ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਉੱਤੇ ਉਹ ਛੱਪੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੀਰ-ਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਵਤਨ ਦਾ ਪੀਲੂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਦਸ ਚੇਤ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਦਿਨ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਓਸ ਖੋਖਲੇ ਹੋਏ ਜੰਡ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੀਰ-ਕਮਾਨ ਟੰਗੇ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਤੀਰ-ਕਮਾਨ ਤੋੜੇ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਸ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੱਜਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਲਾਚਾਰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਕੋਸਦਾ ਮਾਂ-ਜੰਮੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘੜੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਿਨਤਾਂ-ਤਰਲੇ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਰੁਕਿਆ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ, ਖੋਖਲੇ ਹੋਏ ਜੰਡ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹਵਾ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਬੁੱਲੇ ਨਾਲ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਗਥਾ ਗਾ ਕੇ ਗਵੱਈਆਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਲਏ, ਉਹ ਮਿਰਜ਼ਾ ਪਿਲੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਕੁ ਟੋਕਰਿਆਂ ਹੇਠ ਸਿਮਟਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਓਥੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹੋਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਖਰਲ ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਹੈ?'

'ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖਰਲ ਹਾਂ।'

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਓਏ ਖਰਲੋ, ਇਸ ਜੰਡ, ਛੱਪੜ ਅਤੇ ਕਬਰਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਅਖੌਤੀ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ?' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਝੱਟ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਾਂਗ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਬ ਤੁਹਾਡੀ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਅਗਲੀ ਵੇਰ ਚੇਤਰ ਦੇ ਮੇਲੇ ਆਇਓ,

ਗੁਪਤਚਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਹੋਣਗੇ। ਕਵੀ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖੁਫ਼ੀਆ ਵਿਭਾਗ ਚੌਕਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ, ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸੀ ਆਈ ਡੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਸਰਕਾਰ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉੱਭਰ ਰਹੇ 'ਇਨਕਲਾਬੀ ਉਭਾਰ' ਨੂੰ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਾਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਪਰਚਾ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਵੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸੀ ਆਈ ਡੀ ਨੇ ਇਸਦਾ ਨੋਟਿਸ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ 1971 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਜੁਝਾਰਵਾਦੀ ਕਵੀ ਓਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ:

ਕਿਸਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹੋ?

ਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਹੁਣ ਪਟਨੇ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ

ਮਸਤਕ ਤੋਂ ਹੱਥ ਤੱਕ

ਇਹੋ ਹੀ ਰਸਤਾ ਕੇਸਗੜ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਾਊ ਦਿੱਸਦੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੇਰਾ ਅਤਾ-ਪਤਾ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਆਖਰ ਉਹ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ 'ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ' ਸੀ! ਉਹ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਫਤਹਿਜੀਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, 'ਇਹ ਤਾਂ ਸੀ ਆਈ ਡੀ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੀ।'

ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਤੇ ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ' ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਇੱਕ 'ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਵਿਅਕਤੀ' ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵੇਲੇ ਡੀ ਆਈ ਆਰ ਲਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਕੀਲ ਅਜਾਇਬ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਯੇਹ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਵਿਤਾਏ' ਲਿਖਤੇ ਹੈ।'

ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਦੇਣ!

ਜਦੋਂ ਜੁਝਾਰ-ਵਿਦਰੋਹੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਦੌਰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਬਤੌਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨਾਂ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। 'ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ' (1971) ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਛਪਣ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮੇਰਾ

ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਦ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁੰਮਨਾਮ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਣਲਿਖੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵੀ) ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਪੁਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਵਾਂ ਕਾਲਮ 'ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਦ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਬਰਾਂ ਅੱਛੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਣਗੀਆਂ।'

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜਨਾਂ ਕਤਲ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕੀਂ ਛੁਪ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।' ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਯੂਸਫ਼ ਸ਼ਾਹੀ ਡਾਕੂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ?' ਮੈਂ ਕਿਹਾ, 'ਡਰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਅਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦਾ ਏ, ਸਾਡੀ ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਏ।'

ਦਿਨ ਛਿਪਣ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਹਿ ਕੇ ਗੱਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਗੱਡੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਕਿੱਕਰਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਪਿੱਛੋਂ ਧੂੜ ਉਡਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਝੱਟ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਯੂਸਫ਼ ਸ਼ਾਹੀ ਡਾਕੂ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਧੂੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਡਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗੱਡੀਆਂ ਵੀ ਉਸੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੇ ਯੂਸਫ਼ ਸ਼ਾਹੀ ਸਾਡੇ ਗਲ ਆ ਪਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਰ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਰਾਏ ਮੁਰਾਤਬ ਅਲੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਸੋਚਿਆ, ਕਹਿ ਦਿਆਂਗੇ, 'ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਕਬਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਜਾ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ।' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਗਰਦਨ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਧੂੜ ਵੱਲ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਚਾਨਕ ਕਿੱਕਰਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸੋਟੀ ਵਰਗਾ ਹਥਿਆਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਮੈਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹਥਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਝੱਟ ਧੂੜ ਉਡਾਉਂਦੀਆਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਕਿੱਕਰਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈਆਂ। ਮੇਰੇ ਸਾਹ ਵਿਚ ਸਾਹ ਆਇਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯੂਸਫ਼ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, 'ਮੈਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਕਬਰ ਉੱਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਵੀ ਬੜਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਗ਼ਲਤਫਹਿਮੀ ਨਾ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।'

ਵੱਜ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਅਠਵੇਂ ਨੌਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਚੱਸ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪਹਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਂ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੈਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣੀ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਦੋਸਤ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕਕਾਰ ਸਤੀਸ਼ ਵਰਮਾ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ 'ਨਾ ਰੇ!' ਕਾਵਿ-ਉਚਾਰਣ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਈ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤੇ। ਇੰਝ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਮ 'ਦੀਵਾਰ' 'ਤੇ ਲਟਕਿਆ ਲੈਨਿਨ' ਅਕਸਰ ਕਾਵਿ-ਉਚਾਰਣ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਧੰਜਲ ਨੇ ਤਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜੁਝਾਰ-ਵਿਦਰੋਹੀ ਦੌਰ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੌਂ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਉਹ ਮੁਤਾਸਰ ਹੋ ਕੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ' ਵੀ ਇੱਕ ਨਾਂ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਚਨਚੇਤ ਕਵਿਤਾ ਮੁੜ ਮੇਰੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬਰਸਣ ਲੱਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਥਾਂ ਸਾਂਝ ਲੈਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਨੇ। ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਡਾ ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ ਹੁਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ:

ਇੰਝ 'ਵਰਿਆਮ ਪਿੱਛੋਂ' ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਰੂ ਬ ਰੂ ਹੈ।

ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ 'ਤਾਜ਼ਾ' ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੇ

ਉਮਰ ਭਰ ਵੇ ਕਹਿਤੇ ਰਹੇ ਹਮ ਤੁਮਹਾਰੇ ਹੈਂ,
ਆਜ ਮਾਲੂਮ ਹੂਆ ਯੇ ਤੋ ਉਨਕਾ ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ ਹੈ।
ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕਈ ਐਸੇ ਸ਼ਬਦਾਂ,
ਵਾਕਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਆਦਤਨ ਬਾਰ-
ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬੋਲ ਬੋਲਣ ਦੀ
ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ
ਹਾਂ, 'ਮਖ, ਗੁਰੂ, ਕੀ ਦੱਸਾਂ, ਯਾਰ, ਸਮਝੋ?', ਨਹੀਂ ਸਮਝੋ?',
ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੀ, ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ, ਮਤਲਬ ਕਿ, ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ।'
ਕਈ ਤਾਂ ਗੱਲ-ਗੱਲ 'ਤੇ ਗੱਲ ਹੀ ਕੱਢੀ ਜਾਣਗੇ। ਅਜਿਹੇ
ਉਚਾਰਾਂ ਨੂੰ 'ਤਕੀਆ-ਕਲਾਮ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਧ-ਘੱਟ
ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਭਾਸ਼ਾਈ ਆਦਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਬੋਲ
ਗੱਲ-ਬਾਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰਰਥਕ ਭਰਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਤੇ ਇਸ ਭਰਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬੋਲਣਹਾਰਾਂ ਵਿਚ
ਦੇਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ, You see, I mean,
the thing is ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ। ਕਈ ਲੋਕ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਤਕੀਆ-
ਕਲਾਮ ਵਿਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੈਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਕੋ
ਫਿਕਰੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਅਜਿਹਾ ਤਕੀਆ-ਕਲਾਮ ਅਕਸਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਭਣ ਵੀ ਲਗਦਾ
ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਰਾਜਸੀ, ਧਾਰਮਕ ਜਾਂ ਕਲਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਪਣੇ
ਨਾਇਕਾਂ 'ਤੇ ਏਨੇ ਫਿਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਕੀਆ
ਕਲਾਮਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਕੇ ਖੁਦ ਅਪਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਰਹੂਮ
ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲੀਡਰ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੂਰਜੀਤ ਆਪਣੇ
ਲੈਕਚਰਾਂ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਅਕਸਰ 'ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ
ਦੁਹਰਾਈ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਰਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਤੇ
ਅਨੁਆਈ ਨੇਤਾ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਪਾਸਲਾ ਨੇ ਵੀ ਰੀਸੇ-ਰੀਸੀ ਜਾਂ
ਅਚੇਤ ਹੀ ਇਹੋ ਤਕੀਆ-ਕਲਾਮ ਆਪਣਾ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ
ਪਾਸਲਾ ਸੂਰਜੀਤ ਦੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਰੁਧ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਬਲਕਿ
ਉਸ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ
ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਹੋ ਹੈ।

ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ ਬੰਦੇ
ਦੀ ਅੱਲ ਜਾਂ ਛੇਤ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ
ਤਕੀਆ-ਕਲਾਮ 'ਸਮਝੋ' ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਕੁਨਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤਾ
'ਸਮਝਦਾਰ'। ਫਿਲਮਾਂ, ਟੀਵੀ ਦੇ ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਟਕਾਂ, ਸਕਿੱਟਾਂ
ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗਲਪ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਰਦਾਰ, ਖਾਸ ਤੌਰ
'ਤੇ ਖਲਨਾਇਕ ਜਾਂ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ
ਉਸ ਦੇ ਸੰਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ ਫਿੱਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਇਹ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਹਿਤਕ ਜੁਗਤ ਵੀ ਹੈ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ
ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ
ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਟਕਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਇੱਕ
ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਉਹ ਹਰ ਦੂਜੇ-ਚੌਥੇ ਫਿਕਰੇ ਵਿਚ 'ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੰਨ ਦੱਫੂ
ਬੁਲਾਂ ਨਾਲ ਖਰੋਟ' ਦੀ ਰੱਟ ਲਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ
ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਖੂਬ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਟਕ
ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਇੱਕ-ਦੋ ਸ਼ੋਅਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਟਕਥਾ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੇ
ਪਾਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ ਨਹੀਂ ਬੁਲਵਾਇਆ ਪਰ ਬਾਅਦ
ਦੀਆਂ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਧਦੀ ਹੀ ਗਈ ਜੋ ਪੰਜ
ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ
ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਹ ਜੁਗਤ ਅਪਣਾਈ। 'ਮਿਸਟਰ ਇੰਡੀਆ'
ਵਿਚ ਅਮਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ ਦਾ 'ਮਗੈਬੋ ਖੁਸ਼ ਹੂਆ' ਤਾਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ

ਤਕੀਆ-ਕਲਾਮ

ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਸ਼ਤਰੂਪਨ ਸਿਨਹਾ ਲਗ-ਭਗ ਹਰ ਫਿਲਮ
ਵਿਚ 'ਖਾਮੋਸ਼' ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਕੀਆ-
ਕਲਾਮ ਬੋਲਣਹਾਰੇ ਦੇ ਆਲਸ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ
ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ
ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਸੁਗਮ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਹਮਈ ਬਣਾਉਂਦਾ
ਹੈ। ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਨਿਰਾ ਤਕੀਆ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ
ਸੁਖਨ-ਤਕੀਆ ਵੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸ਼ਬਦ'
ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇੱਕ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦਾ ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ ਸੀ 'ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਜੀ'।
ਫਰਿਆਦੀ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਯਾਨੀ
ਚੋਰੀ ਡਕੈਤੀ, ਕਤਲ ਤੱਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਾਉਣ ਆਇਆ
ਹੋਵੇ, ਥਾਣੇਦਾਰ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਖ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, 'ਸ਼ੁਕਰੀਆ
ਜੀ'। ਇੱਕ ਦਿਨ ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੁਖਸਤ
ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ
ਪਤਨੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਹਮ-ਬਿਸਤਰ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਉਸ
ਨੂੰ ਏਨਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ
ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਖੁਦ ਥਾਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ
ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਵਾਕਿਆ ਸੱਚ-ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ
ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਬੜੇ ਨਰਮ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਜੀ'।
ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਏਨਾ ਗੰਭੀਰ ਜੁਰਮ
ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ
ਰਹੇ ਹੋ 'ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਜੀ' ਇਹ ਕੀ ਮਾਜਰਾ ਹੋਇਆ? ਥਾਣੇਦਾਰ
ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 'ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਜੀ' ਮੇਰਾ ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ
ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ,
ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
ਸੀ।

'ਤਕੀਆ-ਕਲਾਮ' ਸ਼ਬਦ-ਜੁੱਟ ਅਰਬੀ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ

ਜੋੜ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ 'ਤਕੀਆ' ਅਰਬੀ
ਮੂਲ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਸਿਰਹਾਣਾ ਹੈ
ਤੇ 'ਕਲਾਮ' ਵੀ ਅਰਬੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੋਲ,
ਵਚਨ, ਕਥਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 'ਤਕੀਆ-ਕਲਾਮ' ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ
ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਵਾਕ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੋਲਦੇ ਸਮੇਂ
ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ-ਬਾਤ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਔਂਤਦੀ ਇਸ ਲਈ ਆਦਤ ਬਣ ਚੁੱਕੇ
ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵਾਤ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਲਈ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ
ਹਾਂ। ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਬਿਸਤਰ 'ਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਿਰ ਨੂੰ
ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਕੀਏ ਮਤਲਬ ਸਿਰਹਾਣੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ
ਹਾਂ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਤਕੀਆ ਸ਼ਬਦ
ਸਿਰਹਾਣੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ
ਹੈ, 'ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਓਟ ਤੂੰ ਹੈ ਮੇਰਾ ਤਕੀਆ'। 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਨੇ ਵੀ
ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਮੂਲ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ
ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਫਾਰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ
ਵਿਚ ਆਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦਾ ਸਿਰਹਾਣਾ ਅਰਥ ਫਾਰਸੀ
ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ। ਸੂਫੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਜਾਂ ਡੇਰੇ
ਨੂੰ ਵੀ ਤਕੀਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ
ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ
ਅਨੇਕਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਤਕੀਏ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ
ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਤਕੀਆ ਹੈ। ਤਕੀਆ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੂਲ ਵਿਚ
ਅਰਬੀ ਧਾਤੁ ਵਾ-ਕਾਫ਼-ਯੇ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਝੁਕਣ, ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ,
ਢੋਅ ਲੈਣ, ਪੈਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤ ਅਗੇਤਰ ਲੱਗ
ਕੇ ਤਕੀਆ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਮ' ਅਗੇਤਰ ਲੱਗ ਕੇ ਮੁਤੱਕਾ
ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ 'ਮੁਤੱਕਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ
ਦੀਵਾਨ, ਓਟ, ਢੋਅ, ਸੋਫ਼ਾ, ਗੱਦੀ। ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਸਿਰਹਾਣਾ
ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੀ ਨਿਰੁਕਤਕਾਰ ਅਜਿਤ ਵਡਨੋਰਕਰ ਨੇ
ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਫਾਰਸੀ ਮੂਲ ਦਾ ਦੱਸ ਕੇ ਅੱਗੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦ-
ਇਰਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ।
ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ *ਤਕਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੱਟਣ,
ਤਰਾਸ਼ਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਵਡਨੋਰਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਟ ਤਰਾਸ਼ ਕੇ
ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਡਾਟ, ਮਹਿਰਾਬ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਤਾਕ ਸ਼ਬਦ
ਇਸੇ ਮੂਲ 'ਤੇ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਲਾ, ਖਿਤਕੀ ਆਦਿ ਦੇ
ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਤਾਕ/ਤਾਕੀ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਰਬੀ
ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਬਿਆਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ
ਲਈ ਮੇਰੀ ਵੱਟ ਇਸ ਦੇ ਅਰਬੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੋਣ ਦੇ
ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਰਹਾਣਾ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਵੀ
ਬੋਝੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ 'ਸ਼ਿਰਆਧਾਨ'
ਜੋ ਸ਼ਿਰਸ+ਆਧਾਨ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਸ਼ਿਰਸ ਤਾਂ ਸਿਰ ਹੀ ਹੈ ਤੇ
ਆਧਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ
ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰੂਪ 'ਦਾਨੀ/ਦਾਨ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਗਿਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਮਸਾਲੇਦਾਨੀ, ਮੱਛਰਦਾਨੀ, ਕਲਮਦਾਨ,
ਦਧੂਨਾ। ਸੋ ਸਿਰਹਾਣਾ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਤੇ
ਸਿਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

'ਤਕੀਆ ਕਲਾਮ' ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਸ਼ਬਦ 'ਕਲਾਮ' ਨਿਸਚੇ ਹੀ
ਅਰਬੀ ਮੂਲ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਥਨ, ਬੋਲ, ਵਚਨ
ਆਦਿ। ਇਸ ਦਾ ਸੈਮਿਟਿਕ ਮੂਲ ਕ-ਲ-ਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਥਨ
ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਖੂਬ ਚਲਦਾ ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ
ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ। ਏਥੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸੇ
ਕਵੀ ਆਦਿ ਦੇ ਕਹੇ ਹੋਏ ਕਾਵਿ-ਬੋਲਾਂ 'ਤੇ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਦੀ
ਪੂਰੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਵੀ ਕਲਾਮ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੁਲਤਾਨ
ਬਾਹੂ ਦਾ ਕਲਾਮ, ਬੁਲੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕਲਾਮ। ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ
ਪਾਤਰ ਦੀ ਗੁਫਤਗੂ ਨੂੰ ਕਲਾਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਕਲਾਮ
ਕਾਜ਼ੀ', 'ਕਲਾਮ ਹੀਰ' ਆਦਿ। ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ
ਬਾਣੀ 'ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ ਵੁੜੀ ਕਲਾਮ' ਵਿਚ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ
ਕਥਨ ਦਾ ਹੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਪਰ ਧਿਆਨ ਰਹੇ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ
ਕਾਨੀ, ਲੇਖਣੀ ਪੈਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਕਲਮ' ਨਾਲ
ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਿ ਪੈਰੀਂ ਬਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਕ (ਕ਼) ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਲਾਮ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਹਿਸ,
ਤਰਕ, ਦਲੀਲ, ਵਿਵਾਦ, ਬੋਲ-ਕੁਬੋਲ ਦੇ ਭਾਵ ਵੀ ਆ ਗਏ
ਹਨ। ਕਲਾਮ ਤੋਂ ਬਦਕਲਾਮੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ
ਅਰਥ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਹੈ, ਮੰਦੇ ਬੋਲ, ਕੁਬੋਲ। ਕਈ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਲਾਮ ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ
ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਅਬੁਲ ਕਲਾਮ ਅਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਇੱਕ
ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਏ. ਪੀ. ਜੇ. ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ। ਅਸਲ
ਵਿਚ ਕਲਾਮ ਅਰਬੀ ਕਲਮਾ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ
ਕਥਨ, ਵਚਨ, ਸੁਖਨ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ
'ਲਾ ਇਲਾਹ ਇਲਲਾਹੁ ਮੁਹੰਮਦੁਰਸੂਲੁਲਾਹ' ਨੂੰ ਕਲਿਮਾ
ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਵੇਗਾ 'ਰੱਬ
ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਪੂਜਣਯੋਗ ਨਹੀਂ, ਮੁਹੰਮਦ ਉਸ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਪੈਗੰਬਰ
ਹੈ'। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਲਮਾ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, 'ਕਰਣੀ
ਕਾਬਾ ਸਚੁ ਪੀਰੁ ਕਲਮਾ ਕਰਮ ਨਿਵਾਜ'। ਏਥੇ ਸੱਚੇ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਬਣਨ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਦ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਆਚਰਣ ਕਾਬਾ
ਹੋਵੇ, ਸਚਾਈ ਤੇ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣਾ ਪੀਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨੇਕ ਅਮਲ ਕਲਮਾ
ਬਣੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਲਮਾ ਲਫ਼ਜ਼ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਪ੍ਰਤੀ
ਪੂਰਨ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਇਹ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪੰਜ
ਅਕੀਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਹੋਰ
ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਕਲੀਮ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਲਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ,
ਬੋਲਣਹਾਰਾ, ਵਕਤਾ। ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ
ਹੈ, 'ਕਿ ਸਰਬ ਕਲੀਮੈ'। ਕਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਲੀਮਾ
ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਾਇਰ
ਤਜੱਮੁਲ ਕਲੀਮ, ਕਲੀਮੂਦੀਨ ਆਦਿ।

ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕ ਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਂਝ

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਅਖੰਡ ਪੰਜਾਬ
ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਨ ਸੰਤਾਲੀ
ਤੱਕ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ, ਸਿਆਲਕੋਟ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ, ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਤੇ
ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੱਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ
ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਪਾਠ-
ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ।
ਇਹ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ
ਸਥਾਨ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ 25-30 ਸਾਲਾਂ
ਵਿਚ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ
ਦੀਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਓਧਰਲੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ
ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਮਹਿਮਾਨ-ਨਿਵਾਜੀ ਨੇ
ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469

ਦੀਆਂ ਸਲਾਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਛਾਤੀ
ਉੱਤੇ ਰਖ ਕੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸਲਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ
ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ
1947 ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣਾ ਵੀ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਸਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਬੀਤ ਚੁੱਕੀ
ਹੈ, ਪਰ ਏਧਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਓਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ
ਵਿਚ ਚੇਤੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ
ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ, ਵਿਰਸਾ, ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਈ

ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਵਾਲੀ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਇਸਦਾ ਸੱਜਰਾ
ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋ.
ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਡਾ. ਨੀਰਾ ਗਰੇਵਰ, ਨਿਵੇਦਿਤਾ ਸਿੰਘ,
ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੁਲਤਾਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਰੁਪਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਮਲੂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੀ ਨਬੀਲਾ ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ ਵੀ
ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਏਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਨਫਾਂ
ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਉਤਮਤਾ
ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ
ਕਰਵਾਉਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ
ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਉੱਘੇ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਪੰਮੀ ਬਾਈ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਵੱਲੋਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਲੋਕ ਨਾਚ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ
ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਨਬੀਲਾ ਰਹਿਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆਵਾਜ਼
ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੂੰ ਡੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ
ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਦੋਵਾਂ
ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਖੋਜ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾਪਕ
ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ
ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ, ਉਥੇ ਹੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਜੇ ਪਟਿਆਲਾ
ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵਿਦੁਸੀ ਅੰਜਨਾ ਨਾਥ ਨੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ
ਗਾਇਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਵਿਖਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਡਾ. ਮੁਹੰਮਦ ਜ਼ਫ਼ਰ, ਪੰਜਾਬ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ
ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ
ਬਾਰੇ ਸਾਰਥਕ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ
ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਦਨ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ ਜਿਸ
ਵਿਚ ਤਬਲਾ ਵਾਦਨ ਤੋਂ ਜੋਤੀ ਵਾਦਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰ

ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਏਥੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ
ਕਿਰਿਆਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਬਲੇ ਅਤੇ ਪਖਾਵਜ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬੋਲਾਂ
ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ
ਪਰੰਪਰਾ, ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਸੂਫੀ ਸੰਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ
ਦਾ ਗੁਣ-ਗਾਇਨ ਵੀ ਖੂਬ ਹੋਇਆ। ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬੀ
ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਹਿਤਕ
ਗਾਇਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਾਇਕੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ।
ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਚਲੰਤ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰੂ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ
ਸਾਹਿਤਕ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਜਤਾ ਕੇ
ਅਤੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਹੋ
ਰਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਜੁੜੇ
ਜਨਾਬ ਮਸੂਦ ਮੱਲੂ ਨੇ ਰੇਡੀਓ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ
ਸੂਫੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ
ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ
ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਸੰਵਾਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ
ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿਚ ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ
ਕਰਦਿਆਂ ਉੱਘੀ ਗਾਇਕਾ ਡੌਲੀ ਗੁਲੇਰੀਆ ਨੇ ਨਵੇਂ ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ
ਦੀ ਸਾਰਥਕ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਕੇਂਦਰਾਂ
ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਘਟ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ
ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ
ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰੋਚਕ ਕਿੱਸੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਸੰਗੀਤ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਡਾ.
ਜਯੋਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਡਾ.
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ
ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕੁਲ 150
ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ
ਲਿਆ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੰਗੀਤਕ ਕਾਨਫਰੰਸ
ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੀ।

ਇਸ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ
ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਵੀ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਅਮਰਜੀਤ
ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਸਫਲ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ
ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਵ-ਸਿਰਜਣਾ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰਥਕ
ਕਦਮ ਦੱਸਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਵ-ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਮਹਾਂ ਉਤਸਵ
ਅਧੀਨ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਸੱਤ ਅਕਾਦਮਿਕ
ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਖਿਆਨਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ
ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ
ਉੱਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਰਾਹੀਂ
ਇਹ ਮਤਾ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਲਾ ਅਤੇ
ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ
ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਦਾ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕਾ
ਹੋਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਸੰਗੀਤ ਦੇ
ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦਾ
ਜ਼ਰੀਆ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਔਨਲਾਈਨ ਵਿਧੀ
ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਸੀ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਦੋਨਾਂ
ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ
ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ
ਰੂਹ-ਏ-ਰਵਾਂ ਵੀ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੀ।

ਅੰਤਿਕਾ

ਤਰਸੇਮ ਸਫਰੀ॥

ਗਮ ਬੜੇ, ਹੰਝੂ ਬੜੇ, ਸਦਮੇ ਬੜੇ,
ਦਿਲ ਮੇਰਾ ਧਨਵਾਨ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹੈ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਮਾਰਤ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

11 ਅਪਰੈਲ 2025

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ

ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ

13 ਅਪਰੈਲ 2025

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ

ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਕਥਾ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।
ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਾਸ: ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ

Sikh Temple Of Wisconsin

7512 South Howell Ave. Oak Creek, WI 53154

Ph. 414-764-7454

Web Site: sikhtempleofwisconsin.com

ਗੁਰਮੀਤ ਚੌਧਰੀ ਛੋਟੇ ਪਰਦੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਦਾਕਾਰ

22 ਫਰਵਰੀ, 1984 ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਭਾਗਲਪੁਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਟੀ.ਵੀ. ਸਨਅਤ ਦੇ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਚਿਹਰੇ ਅੰਕਟਰ ਗੁਰਮੀਤ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਐਕਟਿੰਗ ਦਾ ਚਸਕਾ ਹਿਕ ਫੈਸ਼ਨ ਦੇ ਡਾਂਸ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਆਡੀਸ਼ਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ 'ਕੁਮਕੁਮ-ਏਕ ਪਿਆਰਾ ਸਾ ਬੰਧਨ' ਵਿਚ ਬੋਲ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਕਈ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ 'ਤੇ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੀ.ਵੀ. ਸ਼ੋਅ 'ਰਾਮਾਇਣ' ਵਿਚ ਉਸ 4 ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਰਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਮੀਤ ਦਾ ਕਰੀਅਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲ ਨਿਕਲਿਆ। 'ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਔਰ ਵੇ' ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। 'ਗੀਤ-ਹੁਈ ਸਭਸੇ ਪਰਾਈ', 'ਪੁਨਰਵਿਵਾਹ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਿਲੇਗੀ ਦੁਬਾਰਾ' ਵਰਗੇ ਟੀ.ਵੀ. ਸ਼ੋਅਜ਼ ਜ਼ਰੀਏ ਗੁਰਮੀਤ ਦੀ ਛੋਟੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਧਾਕ ਜੰਮ ਗਈ। ਗੁਰਮੀਤ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਰਿਆਲਟੀ ਸ਼ੋਅ 'ਝਲਕ ਦਿਖਲਾ ਜਾ 5' ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਨੱਚ ਬੱਲੀਏ-6', 'ਫੀਅਰ ਵੈਕਟਰ : ਖਤਰੇ' ਕੇ ਖਿਲਾੜੀ-5' ਅਤੇ 'ਆਈ ਕੈਨ ਡੂ ਦੈਟ'

ਵਰਗੇ ਰਿਆਲਟੀ ਸ਼ੋਅਜ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਰਿਆਲਟੀ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ 'ਫਰਸਟ' ਅਤੇ 'ਆਖਰੀ' ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ 'ਸੈਕਿੰਡ ਰਨਰਅਪ' ਰਹੇ।

ਗੁਰਮੀਤ ਚੌਧਰੀ ਨੇ 2015 ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਖਾਮੋਸ਼ੀਆਂ' ਜ਼ਰੀਏ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ 'ਮਿ.

ਐਕਸ', 'ਵਜ੍ਹਾ ਤੁਮ ਹੋ', 'ਲਾਲੀ ਕੀ ਬਾਦੀ ਵਿਚ ਲੱਭੂ ਦੀਵਾਨਾ', 'ਪਲਟਨ' ਅਤੇ 'ਦ ਵਾਈਵ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ. ਵਰਗੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਲਗਭਗ ਇਕ ਦਰਜਨ ਸੰਗੀਤਕ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਗੁਰਮੀਤ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 'ਯੇ ਕਾਲੀ ਕਾਲੀ ਆਂਖੋਂ' ਜ਼ਰੀਏ ਓ.ਟੀ.ਟੀ. 'ਤੇ ਡੈਬਿਊ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਨੈਟ ਫਿਕਸ 'ਤੇ ਆਨ ਸਟੀਮ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਰਮੀਤ ਚੌਧਰੀ ਟੀ.ਵੀ., ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਓ.ਟੀ.ਟੀ. 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਐਕਟਿੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੀ ਫਿਟਨੈੱਸ ਅਤੇ ਦਿੱਖ ਕਰਕੇ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੀ ਐਕਟਿੰਗ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਫਿਟਨੈੱਸ 'ਤੇ ਦਿਲ ਹਾਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮੀਤ ਚੌਧਰੀ ਨੇ 4 ਅਕਤੂਬਰ, 2011 ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ੋਅ 'ਰਾਮਾਇਣ' ਵਿਚ 'ਸੀਤਾ' ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦੇਬਿਨਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਗੋਰੇਗਾਓ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲੀ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਦੋ ਬੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਹਨ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਨਾਟਕ, ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

—ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਾਗਮ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਸਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ੀਤਲ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਿਮਾਂਸ਼ੀ ਸ਼ਰਮਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਰਾਕੇਸ਼ ਮੋਹਣ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸੁਜਾਨਪੁਰ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ "ਵੋਇਸਜ਼ ਐਂਡ ਵਰਸਿਜ਼" ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਡਬਲਿਊ. ਡਬਲਿਊ. ਜੈਕਬਜ਼ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਟਕ "ਦ ਮਾਂਕੀਜ਼ ਪੌਓ" ਦਾ ਦਿਲਕਸ਼ ਮੰਚਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕ ਅਸ-ਅਸ ਕਰ ਉੱਠੇ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ।

ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਰਾਕੇਸ਼ ਮੋਹਣ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯਤਨ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ

ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸੁਤਰਬੱਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕ ਰੁਚੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੂੰ

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਸਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ੀਤਲ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਿਮਾਂਸ਼ੀ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾਕਟਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੇਘਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਭਾਵਨਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਇੰਦੂ ਬਾਲਾ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇਹਾ ਹਰਚੰਦ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੁਖਦੀਪ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੀਤਾਂਜਲੀ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਵੇਤਾ ਅਬਰੋਲ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰੋਹਿਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸ਼ਾਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ਼ ਮੈਂਬਰ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਛੋਟੇ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 12 ਅਪਰੈਲ 2025 ਹੈ। —ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-685

ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਦੀ ਹਰ ਉਮਰ ਜੇ, ਮਨ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਚਾਅ, ਅੱਸੀਆਂ ਤੋਂ ਲੰਘੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਤੱਕੀਏ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਹੀ ਚਲਾ। ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਵੀ ਚਾਲੂ ਰੱਖਿਆ, ਜਾਪੇ ਗੂਗਲ 'ਤੇ ਚੁੱਝੀ, ਮੂਰਤ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਹੈ ਝੱਟ ਸ਼ਰਾਰਤ ਸੁੱਝੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-683

ਵਾਂਗ ਨੇਤਾਵਾਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਗਏ, ਮਾਲ ਪਰਾਇਆ ਜਾਣ, ਕੌਣ ਬਚਾਏ ਕਿੱਥ ਬਚਾਈਏ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੱਢ ਲਏ ਪ੍ਰਾਣ। ਕਬੂਤਰ ਕਰਨ ਪਏ ਫੀਸਟਾਂ, ਜਿਉਂ ਜੰਤਾ ਅੱਸੀ ਕਰੋੜ, ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਵੱਜੇ ਉਡਾਰੀ, ਹੋਰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਤੋੜ।

—ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਮੰਗਣ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਸੀ ਬਾਹਰੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਮੰਗਣੋਂ ਦੇਸ਼ ਬਚਾਇਆ। ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਦੇ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਭੁੱਖਾ ਦੇਸ਼ ਰਜਾਇਆ। ਧਰਤ ਗੁਦਾਮ 'ਤੇ ਥਾਂ ਨਾ ਲੱਭੇ, ਅੰਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪਹਾੜ ਬਣਾਇਆ। ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਤਾਂ ਹੱਥ ਬਹੁ ਰੰਗੇ, ਪੰਜਾਬ ਪਰ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਸਵਾਇਆ। ਫੇਰ ਦਿਨ ਫਿਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਪਣੇ, ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਗਵਾਇਆ। ਰੁਲਿਆ ਪੰਜਾਬ ਗਲਿਆ ਪੰਜਾਬ, 'ਨਾਕਾਮ'! ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹੋਇਆ ਪਰਾਇਆ। —ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ' ਫੋਨ: +1 864-318-5500

ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਮਾਡਲ ਆਇਆ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅੰਨ ਦੇ ਢੇਰ ਲਗਾਏ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਗਿਆ ਸਾਂਭਿਆ ਰਤੋ ਮੈਦਾਨ ਗੁਦਾਮ ਬਣਾਏ। ਕੁੱਝ ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਏ ਕੁੱਝ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਏ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਭੁੱਖੀ ਮਰਦੀ ਫਿਰ ਵੀ 'ਭਾਰਤ ਮਹਾਨ' ਕਹਾਏ। —ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ ਫੋਨ: +91 98783-37222

ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅੰਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਲੱਗੇ ਕਬੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੱਭਾ ਬੋਰੀਆਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਲੱਗੇ। ਕੁਦਰਤ ਹਰ ਜੀਵ ਦਾ ਰੱਖੇ ਖਿਆਲ। ਪਰ ਅੰਨਦਾਤੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਨਾ ਕੋਈ। ਹਤਾਲਾਂ ਵੀ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਈਆਂ। ਮਰਨ ਵਰਤ ਦੀ ਵੀ ਨਾ ਸੁਣੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿਰਸਾਨ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਰੋਲਤਾ। ਫੂਡ ਸਪਲਾਈ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ 'ਚ ਬਣਾ ਕੇ ਗੁਦਾਮ, ਜਿੰਦਰਾ ਖੋਲਤਾ। —ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਫੋਨ: 98784-69639

ਨਾ ਕਦਰ ਨਾ ਵਸੀਲੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਬੀਜਣ, ਖਰੀਦਣ ਅੱਗੇ ਆਯਾਤ ਨਿਰਯਾਤ ਮਾਮਲੇ ਧਾਕਾ ਤਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਦਾਅ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਮਾਰ ਮਾਰ ਆਵਾਜ਼ਾ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਮਾਰ ਮਾਰ ਠੁੰਗਾ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਾਅ ਲੱਗਾ। ਸਰਕਾਰਾਂ, ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਹੱਥ ਝਾੜੇ ਸਾਡਾ ਕੀ ਕਮੂਰ ਪੰਛੀ ਖਾ ਗਏ। ਨੁਕਸਾਨ ਕੌਣ ਝੱਲੂ ਕਿਸ ਦੇ ਖਾਤੇ? —ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ)

6. ਕਰੂਜ਼ ਬਹਾਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ

ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਦਿਨ ਏਨਾ ਨੇੜਿਉਂ ਦੇਖਣਾ। ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਵਿਚਰਨਾ। ਇਸ ਦੀ ਹਵਾਤ ਰਾਹੀਂ ਇਸਦੀ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਫੁੱਟਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਮੁੰਦਰ ਰਾਹੀਂ ਕੋਲੰਬਸ ਭਾਰਤ ਲੱਭਣ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਵਾਸਕੋਡੀ ਗਾਮਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਗੋਆ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਜਾ ਉਤਰਿਆ। ਸਮੁੰਦਰ ਨੇ ਇਕ ਰਾਹ ਦਿਤਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ

ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੇਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਵਧੇ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲਾਲਚੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਕਾਰਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਅਜੇਹੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਹੱਤਮ ਲਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਿੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪੁਰਤਗਾਲੀ, ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਆਖਰ ਭਾਰਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਈ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ, ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਲੋੜ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਸਿਰਜ ਲਈ। ਪਰ ਸਮਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਰਿਸ਼ੀ ਸੂਨਕ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਫ਼ਰੀਕਨ ਮੂਲ ਦੇ ਬਾਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਗੁਲਾਮ ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ। ਸਮੁੰਦਰ ਹੀ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਰਸਤੇ ਅਫ਼ਰੀਕਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਕਬੂਲਣੀ ਪਈ। ਪਰ ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਤੀ ਸਮਝੌਤੀ।

ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰਾਹੀਂ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਮਾਰਗ ਸੀ। ਪਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਨਿੱਕੇ ਜਹੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ। ਕਰੂਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਸਮੁੰਦਰ ਤਾਂ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਬੰਦਾ ਉਸਦੀ ਕਾਇਨਾਤੀ ਸਾਂਝ ਵਿਚੋਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਦਿਆਂ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਹਿਬਰੀ ਯਾਰ

ਬਣਾਵੇ। ਪਰ ਬੇਈਮਾਨ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕੋਰੀ ਫਿਤਰਤ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟਦਾ, ਇਸਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰਦਮ ਯਤਨਸ਼ੀਲ।

ਬੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਰੇਡੀਆਈ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਡੂੰਘੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪ ਵੀ ਕਿਹੜਾ ਰੇਡੀਆਈ ਕਿਰਨਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦਾ?

ਸਮੁੰਦਰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ, “ਐ ਬੰਦੇ! ਕਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਪਾਕੀਜ਼ ਕਰ। ਕੁਦਰਤੀ ਰਹਿਮਤਾਂ ਨਾਲ ਲਬੋਲਬ ਭਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਗੜਨਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਦੁਸਰਿਆਂ ਲਈ ਕਬਰ ਪੁੱਟਣ ਵਾਲਿਆ! ਤੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਕਬਰ ਪੁੱਟ ਰਿਹਾ ਏਂ।”

ਦੂਰ ਤੀਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮੁੰਦਰ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਨ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਸ਼ਬੀਹ। ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਮਨ ਦੀ ਵਸੀਹਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼। ਇਸਦੀ ਅਸੀਮਤਾ, ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ। ਸਮੁੰਦਰ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਅਤੇ ਤਰਲਤਾ ਸਦਕਾ, ਸਭ ਦਾ ਹਮਦਰਦ। ਸਭ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਸਾਹਵੇਂ ਵਿਛਣ ਲਈ ਕਾਹਲ। ਬੰਦੇ ਨੇ ਧਰਤੀ ਤਾਂ ਵੰਡੀ ਸੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵੀ ਵੰਡੇ। ਪਰ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਵੰਡ ਸਕਦਾ? ਕੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵਿੱਥ ਸਿਰਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ? ਕੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਟੋਟਿਆਂ ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਕਰ ਸਕਦੇ? ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰੂਜ਼ ਸ਼ਿਪ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਮੁੰਦਰ ਇਸਨੂੰ ਰਾਹ ਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਇਸਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਪੈੜ ਨੂੰ ਬਿੰਦੇ ਝੱਟੇ ਮਿਟਾ ਰਿਹਾ। ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਟਾਪੂ ਵਰਗਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਸਿਰਜ ਸਕੇ ਪਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ। ਕੌਣ ਇਸਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੁਣ ਕੇ ਇਸਦੇ ਪਿੰਡੇ ਦੀ ਕੋਮਲਤਾ, ਮੁਲਾਇਮਤਾ ਅਤੇ ਠੰਡਕ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਸਕਦਾ।

ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹਵਾ ਮੇਰੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਸਹਿਲਾਉਂਦੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਮੰਗਦੀ। ਪਸਰੇ ਆਸਮਾਨ ਅਤੇ ਦੂਰ ਤੀਕ ਫੈਲੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਨੀਝ ਦਾ ਪੁੰਧਲਕਾ ਛੱਟਦਾ। ਮੈਂ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਾ, ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤਾ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਿਮਝਿਮ ਵਿਚ ਭਿੰਜਦਾ, ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਸਮਝ, ਸੋਚ, ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਸਬਕ ਲੈਣਾ, ਹਫ਼ਤੇ ਭਰ ਦੀ ਕਰੂਜ਼ ਫੇਰੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਹਾਸਲ।

ਮੈਂ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਮਨ ਕਰੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਫਿਤਰਤ, ਤਾਸੀਰ, ਤਰਬੀਅਤ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ

ਵਰਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬਾਤਾਂ ਪਾਵਾਂ। ਮੇਰੀ ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਮੁੰਦਰ ਮੈਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਐ ਮਨੁੱਖ! ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਪਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸਦਾ ਨਿਮਰ ਰਹਿਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ। ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਛ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਬੀਚ 'ਤੇ ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਭਿਉਂਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਠੰਢਕ ਬਖਸ਼ਦਾਂ। ਗਿੱਲੀ ਰੇਤ 'ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੁਦ ਹੀ ਸਿਰਜ ਕੇ, ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੇ ਛਹਿ ਮੇਰੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹੇ।”

“ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਿਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਦਰਅਸਲ ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੰਦ ਮੇਰੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿੱਘੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਸਾਥ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਸਕੂਨ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦਾ। ਮੇਰੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਉਨੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਲੂਕ ਜਹੇ ਚੰਨ ਨੂੰ ਪਲੋਸਦਾ, ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਉਸਦੇ ਨਿੱਘੇ ਸਾਥ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਨਹਾਈ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਲੱਭਦਾ। ਚੰਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਅਕਾਰ ਫੈਲਦਾ। ਮੈਂ ਬੀਚ ਨੂੰ ਵਿਛਾਲਦਾ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜਾਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਰਤ ਆਉਂਦਾ। ਮੇਰਾ ਫੈਲਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਚੰਨ ਦੇ ਸਾਥ ਦਾ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ।”

“ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਚੰਨ ਦਾ ਵਿਯੋਗ ਮੇਰੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਅਮੋੜ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤੁਫ਼ਾਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਮੂੰਹ-ਜੋਰ ਲਹਿਰਾਂ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੀਆਂ, ਮੈਂ ਫੁਫ਼ਲਦਾ, ਕੁੱਦਦਾ ਅਤੇ ਚੰਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਾਘਦਾ। ਮੇਰੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚੋਂ ਉਗਿਆ ਅੰਗ ਦਾ ਗੋਲਾ ਆਪਣਾ ਸਫ਼ਰ ਮੁਕਾ ਕੇ ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਸਮਾ

ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚੰਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝਦੀ। ਅਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।”

“ਬੰਦਿਆ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਉਰਜਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਤੇਰੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਤੇਰੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਵੀ ਮੇਰੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕੀਆਂ। ਆਪਣੀ ਕੋਝੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਤੱਕ ਸਕਦਾ ਜੋ ਖੁਦ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰੇਗਾ। ਕੀ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਬਣਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ? ਕੀ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਫੈਲਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ? ਕੀ ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਛਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾਲੀ ਹੈ? ਕੀ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਨਿਵੇਕਲੇ ਅਤੇ ਅਦਭੁਤ ਕਾਇਨਾਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹਨ? ਤੇਰਾ ਚਿੱਤ ਤਾਂ ਕੂੜ ਕਬਾੜ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਹਰ ਦਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਬਣਾ ਦੇਵੇਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਸਦਾ ਨਿਰਮਲ ਰਹਿਣਾ। ਮੇਰੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ।”

“ਕਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚੀ, ਕਾਸ਼! ਮੈਂ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਰ ਤੀਕ ਫੈਲਿਆ ਜਿਸਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚੋਂ ਉਗਦਾ ਏ ਸੂਰਜ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਰੇ ਤੇ ਚੰਨ ਅਹੁਲਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹਾਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨਦੀ-ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਅਭੇਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਸਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਗਦੇ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਲੀਲਾ ਖਤਮ ਕਰਦੇ। ਬੰਦਿਆ! ਸਮੁੰਦਰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੀਂ। ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾ ਕਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੁੰਦਰ, ਸਮੁੰਦਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਕਿਣਕਾ ਮਾਤਰ ਹੈ ਸਮੁੰਦਰ ਸਾਹਵੇਂ।

7. ਕਰੂਜ਼-ਯਾਤਰਾ-ਬੇਫ਼ਿਕਰੀ ਤੇ ਰੂਹਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ

ਕਰੂਜ਼ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ, ਪੂਰਨ ਇਕੱਲਤਾ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ। ਆਪਣੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰਦਾ। ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਵਿਚੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਰੰਗ ਜਾਣਦਾ। ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ, ਤਰਜੀਹਾਂ, ਤਰਕੀਬਾਂ ਤੇ ਚਾਹਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਕੋਚ ਜਾਂ ਹਿਚਕਚਾਹਟ ਤੇ ਰੂਹਦਾਰੀ ਨਾਲ ਮਾਣਦੇ। ਉਹ ਅੱਜ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੇ। ਕੱਲ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੱਲ੍ਹ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅੱਜ ਨੂੰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾਉਂਦੇ,

ਅੱਜ ਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦੇ। ਐ ਬੰਦੇ! ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਰ। ਕਦੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕੁਝ ਪਲ ਜੀਅ ਲਿਆ ਕਰ। ਆਪਣਾ ਅੰਬਰ ਤਲਾਸ਼ਿਆ ਕਰ ਤੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਬੈਠਿਆ ਕਰ। ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਚੁੱਤ ਨੂੰ ਹੰਢਾਅ ਲੈ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਮ ਹੀ ਨਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਕਰ, ਕਦੇ ਸਰਥੀ ਬਣਿਆ ਕਰ। ਐਵੇਂ ਢਲਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਕਾਹੜੋਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ। ਕਦੇ ਤਿੱਖੜ ਦੁਪਹਿਰ ਵੀ ਬਣਿਆ ਕਰ। ਕਦੇ ਪੂਰੇ ਦੀ ਪੌਣ ਦਾ ਨਾਮ ਬਣ ਜਾਂ ਕਦੇ ਪੱਛੋਂ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਬਣਿਆ ਕਰ। ਐਵੇਂ ਤਿੱਤਰਖੰਭੀਆਂ ਬਣ ਜਿਉਣਾ ਏ, ਕਦੇ ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਵੀ ਬਣਿਆ ਕਰ। ਐਵੇਂ ਪੱਤਝੜ ਦਾ ਰੰਗ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਏ ਕਦੇ ਬਹਾਰ ਦੀ ਦਸਤਕ ਵੀ ਬਣਿਆ ਕਰ। ਨਾ ਖਿੰਡਦੇ ਫੁੱਲ ਦੀਆਂ ਆਉਧ ਹੀ ਹੋ, ਕਦੇ ਖਿੰਡਦੇ ਫੁੱਲ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗਿਆ ਕਰ। ਵਕਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਫੜ ਸਕਿਆ, ਤੇਰੇ ਪੱਲੇ ਜੋ ਪਲ ਉਸਨੂੰ ਜੀਵਿਆ ਕਰ।

ਦਰਅਸਲ ਜਦ ਮੈਂ ਕਰੂਜ਼ ਵਿਚਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਵੰਨੀ ਦੇਖਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੱਜ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ। ਆਪਣੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਲਈ ਰਾਂਗਲੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ। ਹਰ ਨੁੱਕਰ 'ਤੇ ਮਹਿਫ਼ਲ ਸਜਾਉਂਦੇ। ਆਪਣੀ ਮਸਤੀ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਬੀਅਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਨਣਾ, ਖਾਣਾ, ਵਿਚਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਮਨ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਬਖੂਬੀ ਜਿਉਂਦੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦੀ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ। ਜਦ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਔਲਾਦ ਸਾਨੂੰ ਅਪਾਣੇ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਛੱਡ ਸਾਥੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਘਰ ਜਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਹੋਮ 'ਚ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੀਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਬੀਤਿਆ ਕਦੇ ਪਰਤਦਾ ਨਹੀਂ। ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਹਉਂਕੇ ਟੇ ਹਾਵੇ ਬੀਜਦੇ, ਆਪਣੀ ਅਰਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਮਸਾਣਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਹੁੰਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅਜੇਹਾ ਜੀਓ ਕਿ ਸਾਡੀ ਅਰਬੀ ਮਗਰ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਅਜੇਹਾ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਜਾਂ ਮਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਜੋ ਸਾਡਾ ਮਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਮਾਨ ਦੀ ਛਾਵੇਂ, ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਲੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਜੀਣਾ। ਇਸ ਦਾ ਹੁਲਾਸੀ ਨੂਰ ਤੁਹਾਡੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚਮਕਦਾ ਰਹੇ।

ਹਫ਼ਤਾ ਭਰ ਕਰੂਜ਼ 'ਤੇ ਬਿਤਾ, ਸਾਡਾ ਕਰੂਜ਼ ਸ਼ਿਪ ਮਿਆਮੀ ਕਰੂਜ਼ ਪੋਰਟ 'ਤੇ ਆ ਲੱਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਮਿਆਮੀ ਤੋਂ ਫਲਾਈਟ ਲੈ ਕੇ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਆ, ਫਿਰ ਸਰਦ ਮੌਸਮਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਨਣ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। (ਸਮਾਪਤ)

ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਹੈਕਿੰਗ ਅਤੇ ਸਾਈਬਰ ਯੁੱਧ...?

ਫੌਜੀ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਹੈਕਰਜ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ‘ਐਥੀਕਲ ਹੈਕਰ’ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਾਟਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸਕਣ। ਦੂਜੇ ‘ਬਲੈਕ ਹੈਟ ਹੈਕਰ’ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲਾਭ ਜਾਂ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ‘ਸਟੇਟ-ਸਪਾਂਸਰਡ ਹੈਕਰ’ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਈਬਰ ਯੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ, ਫੌਜੀ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੰਗ ਸਿਰਫ਼ ਬੰਬਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ,

ਬਲਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਿਜਲੀ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਜਾਂ ਫੌਜੀ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਢਾਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਰੂਸ, ਚੀਨ, ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ, ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਈਬਰ ਯੁੱਧ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, 2010 ਵਿਚ ‘ਸਟਕਸਨੈੱਟ’ ਨਾਮੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈ। ਇਸਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸਰਾਈਲ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਰਾਨ ਦੇ ਨਿਊਕਲਿਅਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸੀ।

ਸਾਈਬਰ ਯੁੱਧ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਫੌਜ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੈਕਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਮਿਲੀਅਨ-ਡਾਲਰ ਹੈਕਿੰਗ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ

ਹਨ। ਫਿਸ਼ਿੰਗ, ਰੈਂਸਮਵੇਅਰ, ਅਤੇ ਡੀਡੋਸ ਹਮਲੇ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਹਨ। ਫਿਸ਼ਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਈਮੇਲਾਂ ਜਾਂ ਵੇਬਸਾਈਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੁਭਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਗਇਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੈਂਸਮਵੇਅਰ ਵਿਚ, ਹੈਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਾਂ ਸਰਵਰ ਨੂੰ ਲੋਕ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹੀ ਡਾਟਾ ਵਾਪਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ, ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ, ਸਾਈਬਰ ਹਮਲੇ ਵੀ ਹੋਰ ਬੇਹੱਦ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਵੇ।

ਹਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਾਈਬਰ ਫੌਜ ਬਣਾਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸਕੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਜੋਖਮਾਂ 'ਤੇ ਬਚਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ‘ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ’ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਹੈਕਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਹੈਕਰ ਅਤੇ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਨਲਾਈਨ ਖਾਤਿਆਂ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਾਸਵਰਡ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਦੋ-ਪੜਾਵਾਂ ਤਸਦੀਕ (2 ਐਫ.ਏ) ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਜਾਣੀ ਲਿੰਕ ‘ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਈਬਰ ਯੁੱਧ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਹਕੀਕਤ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸੰਸਾਰ ਹੋਰ ਡਿਜੀਟਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਏਹ ਖਤਰੇ ਵੀ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ, ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਕਤ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਈਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਿੰਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀਕ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼, ਬਲਕਿ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ।

ਅੱਜ ਦਾ ਯੁੱਗ ਡਿਜੀਟਲ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਇੰਟਰਨੈਟ, ਅਤੇ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀਕਰਣ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਨਵੇਂ ਖਤਰੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਹੈਕਿੰਗ ਅਤੇ ਸਾਈਬਰ ਯੁੱਧ ਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਜੰਗੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਈਬਰ ਹਥਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ

ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ
ਫੋਨ: 70098-07121

ਕੇਂਦਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੈਕਿੰਗ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਖੇਡ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ,

ਕੌਣ ਚੁੱਕਦੇ ਨੇ ਡੀ.ਸੀ. ਦੀ ਰਸੋਈ ਦਾ ਖਰਚਾ?

ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਸੀ. ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਤਮਕਥਾ 'ਚ ਵੱਡੇ ਖੁਲਾਸੇ

ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੱਟ ਤਾਂ ਸੁਹਾਗੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੇਕਰ ਡੀ.ਸੀ. ਲੱਗ ਜੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਕੀ। ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੁਹਾਗੇ 'ਤੇ ਵੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਸੁਹਾਗਾ ਫੇਰਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਰਪੰਚ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਡੀ.ਸੀ. ਵੀ। ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਕਦੇ ਘਮੰਡ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ 'ਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਖਸ ਹੈ। ਗੁਰੂਬਾਣੀ ਉਸਦਾ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਭੈਅ ਉਸਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਭੈਅ ਅਧੀਨ

ਸਰਬਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 98141-23338

ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਪੰਚੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਤੇ ਡੀ.ਸੀ. ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਤੇ ਜਮੀਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਡੂਖਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੰਗਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਸੰਗਰੂਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਲਾਡਬਣਜਾਰੇ ਜਨਮਿਆ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਦਾ ਬਚਪਨ ਕਠਿਨਾਈਆਂ, ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਭਰਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ ਆਪੇ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸਰਪੰਚ ਤੋਂ ਡੀ. ਸੀ. ਤਕ' ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਾਲੇ ਬਚਪਨ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਦਾਦਾ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਉ-ਦਾਦੇ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਵਾਰਿਸ ਬਣਿਆ, ਉਥੇ ਉਸਨੂੰ ਬਚਪਨ 'ਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦਰਦ ਹੰਢਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਉਸਦੇ ਨਾਨਾ ਉਸਨੂੰ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਸੰਗਤੀਵਾਲਾ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ ਆਪਣੇ ਨਾਨਾ ਸ. ਹਰੀ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ 'ਚ ਹੋਈ। ਨਾਨਾ ਜੀ ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੀਟ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵਰਗੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ 'ਤੇ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ।

ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ, ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ,

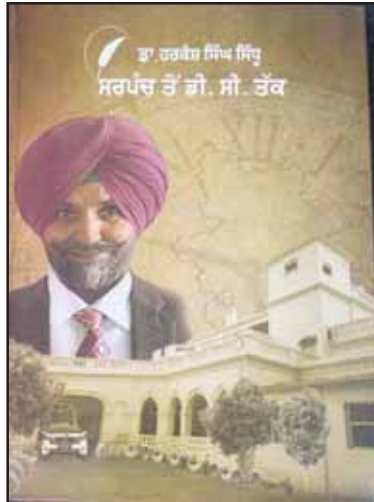
ਸੱਟਾਂ ਖਾਦੀਆਂ, ਸੱਟ ਖਾ ਕੇ ਸਬਕ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਮੋੜਾ ਕੱਟਿਆ, ਅਨੇਕਾਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਛੱਡੀਆਂ, ਵਕੀਲ ਬਣਿਆ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਬਣਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਸਰਪੰਚੀ ਕੀਤੀ, ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ, ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜੀ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਚ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਧਰਮ ਅਧਿਆਇਨ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਤੇ ਪੀਐੱਚਡੀ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਿਆ ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਐਸ.ਡੀ.ਐੱਮ. ਵੀ ਲੱਗਿਆ। ਫਿਰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਤੇ ਡੀ.ਸੀ. ਬਣਿਆ ਤੇ ਕਈ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ।

ਅਫਸਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕਿਸਤਰੂਪ ਦੇ ਟਿੱਬਿਆਂ-ਟੋਇਆਂ ਵਿਚ ਦੀ ਗੁਜਰਿਆ, ਇਸ ਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮ ਕਥਾ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿਰਾਲਾਪਣ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਅਫਸਰੀ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲੀਅਤ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਫਲਾਵਾ ਵੀ। ਅਫਸਰੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕੰਡਿਆਲੀ ਬੋਰ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਕੰਡੇ ਬਹੁਤ ਕਟੀਲੇ ਤੇ ਫੁੱਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸੁਰੂ ਚ ਹਰਕੇਸ਼ ਨੇ ਬੈਂਕ 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਬੈਂਕ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸੀ। ਹਰ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਕੋਲੋਂ ਟਾਉਟ ਰਾਹੀਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਹਰਕੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਰੜਕਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਸਾਰੇ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਪੁਆ ਦਿਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ, ਪਰ ਮੈਨੇਜਰ ਨਾ ਹਟਿਆ। ਹਰਕੇਸ਼ ਨੇ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਵਰਤੀ ਤੇ ਹਰਕੇਸ਼ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਓਂ ਵਿਹਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪ ਮੈਨਜ਼ਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਨਜਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਚੰਗਾ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਬੈਂਕ ਦਾ ਖਰਚਾ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰਕੇਸ਼ ਨੇ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ 'ਚ ਕੇਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਈਵਨਿੰਗ ਲਾਅ ਕੋਰਸ 'ਚ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਲੈਕਚਰਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਈਵਨਿੰਗ ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਲੈਕਚਰਾਰ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਗਾ ਚਲਦਾ ਸੀ।

ਪੇਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਜੱਜ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘੂਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਰੋਹਬ ਝਾਤਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਸਰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਟੀਚਰ ਵੀ ਹੋ ਤੇ ਜੱਜ ਵੀ, ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਮਰਜ਼ੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਓ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝੋ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਇੰਜ ਤੇ ਅੱਣਖ ਲਈ ਬੰਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਗੇ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾਸ ਤੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰੂੰਗਾ।' ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਹੈਡ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤੀ।

ਹੈਡ ਨੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਡਰਾਇਆ ਕੇ ਉਹ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੁਲਾਹ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ

ਮਾਮਲਾ ਰਫ਼ਾ-ਦਫ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਜੱਜ ਉਸਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਅਸਰ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬੈਂਕ ਵਾਲਾ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੇਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਨਖਾਹ ਬਹਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਰਾਣਾ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਮੈਨੇਜਰ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਵਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪੂਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕੁਰਪਟ ਸੀ। ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਭਾਲਦਾ ਸੀ। ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤ੍ਰ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਸਹਾਇਕ ਕਿਰਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਗੇ ਬੈਂਕ 'ਤੇ ਕੁਰਕੀ ਦਾ ਕੇਸ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਇਥੇ ਵੀ ਕੇਸ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਤੇ ਸੁਨਾਮ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਬੈਂਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਰਕੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਲੈ ਲਏ। ਤਹਿਸੀਲ 'ਚੋਂ ਕਾਨੂੰਨਗੋ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਬੈਂਕ ਦੀ ਜੀਪ, ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਟੋਬਲ, ਮੋਜ਼, ਕੁਰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸੋਫਾ ਚੁਕਵਾ ਕੇ ਤਹਿਸੀਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਬੈਂਕ ਨੇ ਮਸਾਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਵਾਇਆ ਤੇ ਉਸਦਾ ਬਕਾਇਆ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮ ਕਥਾ ਲਿਖਦੇ ਸਮੇਂ ਡੀ.ਸੀ.ਆਂ ਦਾ ਵੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਖੁਦ ਬਰਨਾਲੇ, ਸੰਗਰੂਰ ਤੇ ਕਪੂਰਥਲੇ

ਦਾ ਡੀ.ਸੀ. ਰਿਹਾ। ਡੀ.ਸੀ.ਆਂ ਦੀ ਰਸੋਈ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਿਵੇਂ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਡੀ.ਸੀ. ਬਦਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਦੂਜਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਡੀ.ਸੀ. ਦੀ ਕੋਠੀ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਤੇ ਨਵਾਂ ਰੰਗ-ਰੋਗਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘੂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, 'ਡੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਕੋਠੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਦ ਕੁ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਫਸਰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀਆਂ ਲਈ ਰਸੋਈ ਦੇ ਖਰਚੇ ਝੱਲਣ ਲਈ ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਬੰਦੇ ਸੇਵਾ ਪੰਥੀਏ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲਉ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ, ਇਹ ਖਰਚਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਡੀ.ਸੀ. ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਲੇ ਦੇ ਅੱਖ, ਕੰਨ ਤੇ ਮੂੰਹ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਫੇਰ ਮਾਈ-ਬਾਪ ਤੇ ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਬਣ ਬੈਠੇ ਨੇ।'

ਉਹ ਅਗੇ ਲਿਖਦੇ ਨੇ, 'ਸੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇੰਝ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਫਾਲਤੂ ਬੰਦੇ ਜੋ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਡੀ.ਸੀ. ਦੀ ਰਸੋਈ ਦਾ ਖਰਚਾ ਝੱਲਣ ਲਈ ਬੈਠੇ ਸੀ ਵਾਪਿਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਸੱਭ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਗਿਆ ਕਿ ਡੀ.ਸੀ. ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੈ ਤੇ ਵਗਾਰ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਗਰੂਰ ਵੀ ਇੰਝ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਿਰਫ ਜਿਲਾ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਫਸਰ ਬੁਲਾਏ। ਉਪਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਸੀ.ਐੱਸ. ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਅਡਵਾਂਸ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਪਾਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਧੂਰੀ ਸੂਗਰ ਮਿਲ 'ਤੇ ਦੋ ਚੀਨੀ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਡੀ.ਸੀ. ਦੇ ਕੋਠੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਭੰਡਾਰਾ ਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰੀਂ ਹੀ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਾਪਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਡੀ.ਸੀ. ਦੀ ਕੋਠੀ ਦਾ ਖਰਚਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋਕਲ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਲੋਕਲ ਪਟਵਾਰੀ, ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮਹਿਕਮੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਮੱਝ ਜਾਂ ਗਉ, ਪੱਠੇ, ਚਾਰਾ ਤੇ ਦਾਣਾ ਆਦਿ, ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਲੋਕਲ ਪਟਵਾਰੀ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਟਾਵੀ-ਟਾਵੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇ ਪਰ ਆਸਾਰ ਬੜੇ ਘੱਟ ਨੇ। ਇਸ ਅਲਾਮਤ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਦੂਜਾ ਖਰਚਾ ਰੈਂਡ ਕਰਾਸ ਦੇ ਫੰਡਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡੀ.ਸੀ. ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਕੋਠੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਕਰੀਬਨ ਵੀਹ ਬਾਈ ਬੰਦੇ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕੋਹ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ।

ਵਕਾਲਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਵਕੀਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸਿਲੈਕਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਪੋਸਟਿੰਗ ਫਰੀਦਕੋਟ ਹੋਈ, ਤੇ ਉਸਦਾ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹੈਂਡਕੁਆਰਟਰ ਮੋਗੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੋਗਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਮੋਗੇ ਜਾ ਕੇ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਦਾ ਜੱਜ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹ ਜੱਜ ਘਟੀਆ ਦਰਜੇ ਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਭੁੱਖੀ ਨੀਅਤ ਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਤੋਂ ਮਹੀਨੇ ਵਗਾਰ 'ਚ ਕਾਰ, ਮੱਛੀ ਤੇ ਹੋਰ ਜੋ ਵੀ ਮਿਲੇ ਮੰਗਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਦੇ ਕੇ ਜੱਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਸਦੀਆਂ ਵਗਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ 'ਚ ਰਪਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਜੱਜ ਜਬਰੀ ਰਿਟਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਜੱਜ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬਦਲੀ ਬਾਰੇ ਜਿਲਾ ਅਟਾਰਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਮੇਰੇ ਜਿਲਾ ਅਟਾਰਨੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਪਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਕਥਨ ਲਿਖੇ: 'ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਝੁਕਾਅ ਟ੍ਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੱਲ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।' ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ।

ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਚਾਰਾਜੋਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਪਿੰਡ ਸੰਗਤੀਵਾਲੇ ਆ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ 'ਚ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਚਰਚੇ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤ ਚੁਣਨ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦਾ। ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਲੀਲ ਦਿਤੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਦੋਹੜਾ ਹੈ, ਵਕੀਲ ਹੈ ਤੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਰਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਆਖਰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਹਰਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਸਰਪੰਚ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਸੁਨਾਮ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਬਣਿਆ ਤੇ ਮਾਲਵਾ ਮਿਲਕ ਯੂਨੀਅਨ ਸੰਗਰੂਰ ਦਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ ਬਣਿਆ।

ਡੀ.ਸੀ. ਹੁੰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦਾ ਕਿਵੇਂ ਕੁਝ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਾ ਪਿਆ। ਕਿਵੇਂ ਸਰਪੰਚੀ ਦੇ ਪੰਗੇ ਝੱਲੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਕਿਵੇਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਆਵੇ ਲੱਗੇ, ਕਿਵੇਂ ਘੱਗਰ ਦੇ ਬੁਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ, ਕਿਵੇਂ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਾ ਫੜਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਉੱਪਰੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੱਲੇ ਤਕ ਬੋਤਾ ਗਰਕ ਹੋਇਆ ਪਿਆ।

ਜੇ ਗੱਲ ਇਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਘਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ, ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੇਦਭਾਵ, ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਬੋਝ, ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦਬਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਹੱਥ-ਕਾਰੀਗਰੀ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨਾਲ, ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਅਸਾਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਵੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਔਸਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਪੀਰੀਅਡਿਕ ਲੇਬਰ ਫੋਰਸ ਸਰਵੇ ਅਧਿਐਨ (PLFS) ਅਨੁਸਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 20% ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਔਸਤ 25% ਹੈ।

ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿੰਗ ਭੇਦਭਾਵ,

ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਦੇਹਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼

ਤਨਖਾਹ ਵਿਚ ਅਸਮਾਨਤਾ, ਅਤੇ ਛੇਤਛਾਤ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਜਾਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਰੋਲਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਘਰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀਆਂ' ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ (ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਾਮ), ਜੋ ਇੱਕ ਆਈ.ਟੀ. ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ 'ਕੰਮ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗੀ'।

ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ, ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ, ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ 'ਦੇਹਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ' ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ - ਦਿਨ ਵਿਚ 8-10 ਘੰਟੇ

ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਘਰ ਪਰਤ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਸੋਈ, ਸਫ਼ਾਈ, ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਕਸਰ ਤਣਾਅ, ਬਕਾਵਟ, ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ। ਕੰਮਕਾਜੀ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਮਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਮੜ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਝਗੜੇ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਦਬਾਅ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜ

ਵਿਚ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ 'ਬਦਚਲਨ' ਜਾਂ 'ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ' ਕਹਿ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਔਰਤ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਘਰ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਹੌਸਲੇ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਟਾਈਮ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੋਹਰੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਰੀਮਾ (ਕਾਲਪਨਿਕ ਨਾਮ), ਜੋ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਉਹ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਉੱਠ ਕੇ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਪਟਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਉਸਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਉਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਕਰੈਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਲਚੀਲੇ ਕੰਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਜੇ ਵੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿਚ, ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਸੋਚ, ਨੀਤੀਗਤ ਬਦਲਾਅ, ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ, ਬਲਕਿ ਪੂਰੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

- ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਆਮ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਚਾਰ ਸਾਲ ਲਈ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਚੁਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਚੈਕ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਮਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਕੇ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ (ਸੱਤ ਪੰਨੇ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਪਾਸ ਜੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਘੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਉਸ ਅਧੀਨ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਵਰਗਾ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮਿਲਟਰੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੱਡੀ ਸੁਪਰ

ਡਾ. ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ

ਪਾਵਰ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਬੋਲ ਅਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਹਿੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ੋਅਰ ਮਾਰਕੀਟਾਂ ਉੱਠ ਖੜਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਵਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਆਰਥਿਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਐਕਟ (1977) ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਮੁੱਚੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੇਸ਼, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਟਰੰਪ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਚਾਲ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਚਾਲ ਬਦਲਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਬਦਲ ਰਹੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਆਰਡਰ ਵਿਚ ਉਹ ਸਫਲ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਟਰੰਪ ਨੇ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 47ਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 47ਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਿ 45ਵਾਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਰੀਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖੁੰਡਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਮਿਆਦ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਖੁੰਡਾਂ ਨੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਨ,

ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਡਰ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਹੀ ਟੀਮ ਨਵੀਂ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਰੇਟ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਲੜਖੜਾ ਰਹੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਂ ਗਵਾਏ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਆਰਡਰਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਆਰਡਰਾਂ ਅਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਬਦਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਠੰਢੀ ਜੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਡਰ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਦਾਰ ਲੋਕਤੰਤਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਜ਼ਾਦੀ, ਰੂਲ ਆਫ਼ ਰਾਈਟ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਆਦਿ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਆਰਥਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆਵਾਦ ਦੀ ਥਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ

ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਧੀਨ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ ਦੇ ਸਾਧਨ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਟਰੰਪ ਇਸ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ 51ਵੀਂ ਸਟੇਟ ਬਣਾਉਣ, ਗਰੀਨਲੈਂਡ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਨਾਮਾ ਨਹਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਫ ਆਫ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦਾ ਨਾਮ ਗਫ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਦਿ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਸਤੀਵਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁਰਾਣੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਵੱਲ ਮੁੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਦਵਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਗੱਠਜੋੜਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਗੱਠਜੋੜਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਰਥਿਕ, ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਦਰਜਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਫਿਲਹਾਲ ਉਹ ਬੰਦ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਟੋ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹੀ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਯੂਰਪੀਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਖੂਬ ਮਿਲਟਰੀ ਸਮਾਨ ਵੇਚਿਆ ਸੀ। 1990-91 ਵਿਚ

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਬਾਅਦ, ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਰੂਸ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣਾ ਕੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਹਥਿਆਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਦੂਜੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣਾ ਸਰਪਲੱਸ ਮਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਗੈਟ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ

ਸੰਸਥਾ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਡਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਲਾਭ ਤਾਂ ਚੀਨ ਲੈ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੀ ਭਲਾਈ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਕਰਜ਼ੇ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਸਿਰ ਕੁੱਲ 36 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 8.5 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੁੱਬ ਰਹੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਟਰੰਪ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆ ਰਹੇ ਮਾਲ 'ਤੇ ਟੈਰਿਫ ਲਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਰਾਹ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਧਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਦੂਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਫੈਕਟਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਛਾੱਟੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਫਿਕਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਪੁਰਾਣੀ ਅਮਰੀਕਨ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਿੱਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ।

ਹੁਣ ਟਰੰਪ ਨੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨ ਨੂੰ ਧਮਕਾਇਆ ਕਿ ਰੂਸ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ

ਤਾਂ... ਟਰੰਪ ਨੇ ਜ਼ੇਲੈਂਸਕੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੁੱਧ ਬੰਦ ਕਰ, ਹੁਣ ਕੁੱਝ ਇਲਾਕੇ ਵੀ ਰੂਸ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੇਠ ਜੋ ਬਹੁ-ਕੀਮਤੀ ਘੱਟ ਉਪਲੱਬਧ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਧਾਤਾਂ (ਕਰਿਟੀਕਲ ਮਿਨਰਲਜ਼) ਪਈਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਟੋ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਨਾ ਬਣਨ ਦੇਵੇ। ਵਿਚਾਰਾ ਜ਼ੇਲੈਂਸਕੀ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ? ਟਰੰਪ ਇਹ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੂਸ ਖ਼ਿਲਾਫ ਯੁੱਧ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਰੀਨਲੈਂਡ, ਜੋ ਨਾਟੋ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਖੇਤਰ ਵਾਲਾ ਉੱਤਰੀ ਐਟਲਾਂਟਿਕ ਦਾ ਬਰਫ ਲੱਦਿਆ ਰਾਜ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਕੁੱਲ 56 ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਦੀ ਅੱਖ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ

ਹੇਠ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਟਰੰਪ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਉਹ ਤਾਕਤਵਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਨਾਟੋ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਟੋ ਕੁਸ਼ਕ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਾਟੋ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਵੀ ਕੀ? ਇਸ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਗੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਗਰੀਨਲੈਂਡ ਵਿਚਾਰਾ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਨਾਟੋ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਗਰੀਨਲੈਂਡ ਦੇ ਕਰਿਟੀਕਲ ਮਿਨਰਲਜ਼ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਰੂਸ ਉਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਇੱਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਰੂਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੈਨੇਡਾ, ਮੈਕਸੀਕੋ, ਯੂਰਪੀਨ ਯੂਨੀਅਨ, ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੱਕੇ ਦੋਸਤ ਸਨ, ਹੁਣ ਕੁੱਝ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ, ਉਸ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਜੋ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੁਣ ਉਹ ਰਿਆਇਤਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਰਾਬਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ

ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਸਭ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਵਰਲਡ ਆਰਡਰ, ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਆਰਡਰ ਮੁੜ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਵਾਂਗ ਹੁਣ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਵਰ ਪਾਲੀਟਿਕਸ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਲਾਠੀ ਉਸ ਦੀ ਭੈਂਸ। ਟਰੰਪ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਭ ਦੀ ਬਾਂਹ ਮਰੋੜਨ ਲਈ, ਧਮਕੀ ਵਾਲੀ ਡਿਪਲੋਮੈਸੀ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਰਦਾਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਜਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇਗਾ? ਕੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਜਾਂ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇਗਾ?

ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ, ਮੈਕਸੀਕੋ, ਯੂਰਪੀਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਰਦਾਰੀ ਦੀ ਝੇਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਰਹੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਉਹ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਜਲਦ ਅਪਨਾਉਣਗੇ? ਕੀ ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ ਸੋਚਣਗੇ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਬਣ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਾਥ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ? ਕੀ ਹੁਣ ਉਹ ਚੀਨ ਵੱਲ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣਗੇ? ਜਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਗੱਠਜੋੜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ, ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਗੇ? ਨਵੇਂ ਬਦਲ ਰਹੇ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ? ਕੀ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤਣ ਲਈ ਹੁਣ ਰਿਆਇਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ? ਕੀ ਚੀਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਲੈ ਆਵੇਗਾ? ਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਸੋਚ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਮਰੀਕਨ ਲੋਬੀਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਡਰ ਦੀ ਸ਼ੇਪ ਤੈਅ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਗਰੇਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਾਲੇ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਏ.ਆਈ. (ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ) ਦਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ, ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗਾ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਕਸਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਵਧੀਆ ਨਾਵਲ - 'ਤੇ ਵਕਤ ਬੋਲਦਾ ਗਿਆ'

ਇਹ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇੰਜ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਕਸਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਵਧੀਆ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋਈਏ। ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਬਾਕੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਲੇਖਕ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ

ਡਾ. ਜਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ
ਫੋਨ: +91-82643-06671

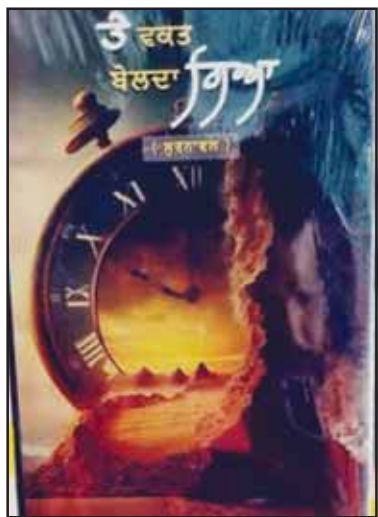
ਅਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੋਵੇ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧੁੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਫਾਲਿੰਗਵਾਟਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਬੱਚਾ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਬਾਪ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸੇ ਉਪਰ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਾਂ ਉਡਦਾ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਨਾਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਫਲਾਇੰਗ ਕਰੋਅ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ

ਪੱਥਰ ਰਿੜਦਾ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਨਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਫਾਲਿੰਗਸਟੋਨ। ਉਸ ਦੇ ਪਾਤਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇਹੋ ਝਲਕਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਖੇਡਣਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਖੇਡਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਰਾਜ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੱਸਣਾ ਅਤੇ ਹਾਸਾ-ਮਜ਼ਾਕ ਲੱਭਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਪਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਗਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਇੰਜ ਉਸਨੇ ਇਸ਼ਕ, ਸਹਿਤ ਲੋਕ, ਸਹਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਕਸੀਦ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਉਸਨੇ ਇਕ ਤਰਖਾਣ ਦੀ ਵਧੀਆ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਜੋ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਬੜੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਿਖਾਈ ਜੋ ਉਹ ਨਾ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਘਰ ਉਸਾਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਰਹ-ਰੀਤਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਬਾਖੂਬੀ ਚਿਤਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਚਿਤਰ ਕੇਵਲ ਅਰੰਭ ਰੰਗਤ ਵਾਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ

ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਜੋ ਮਾਣਿਆ ਹੰਢਾਇਆ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਉਸ ਨੂੰ

ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਮੇਂ ਮਿਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਵੀ ਗਿਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ

ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪੂਜਦੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਉੱਪਰ ਚੱਲਦੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਅਖੌਤੀ ਆਧੁਨਿਕ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਵਿਹਾਰ ਉੱਪਰ ਵੀ ਤਨਜ਼ ਕਸਦਾ ਹੈ। ਅਖੌਤੀ ਅਜੋਕੇ ਯੋਗ ਨਾਲੋਂ ਉਹ ਹੱਥਲੀ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਗੁਣਕਾਰੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਨਾਥ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੀ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾ ਅਮਰਜੀਤ ਟਾਂਡਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਤ ਆਉਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੱਚ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਗੁਜ਼ਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਮੀਆਂ ਲੱਭਣੀਆਂ ਤੇ ਪਛਾਨਣੀਆਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਝ ਵੀ ਮੈਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਕਮੀਆਂ ਲੱਭਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਕਿ ਨਵੇਂ ਲੇਖਕ ਕੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ-ਸਮਝਣਾ ਬੜਾ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਪਾਠਕ ਦੇ ਵਸ ਦੀ ਅਤੇ ਸਮਝ ਦੀ ਗੱਲ

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਇਹ ਬੜਾ ਟੇਢਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਰਚਨਾ ਵਿਚਲਾ ਤੱਤਸਾਰ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਮਝ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੂਰੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦ ਪੰਜਾਬੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੁਝ ਜਵਾਨ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਚਨਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਤੱਤ ਪਹਿਲੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਠਕ ਤੁਹਾਡੀ ਪੂਰੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਗੁਪਤ ਰੱਖੋ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਪਾਠ ਵਿਚ ਹੀ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਕੌਣ ਹੈ ਨਰ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਇੰਜ ਹਨ: 'ਉਹ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

115ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ

ਵਡਉਮਰਾ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਾਕ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ

1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2025 ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦਾ 115ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ। ਇਹ ਅਪ੍ਰੈਲ ਫੁਲ ਵਾਲਾ ਮਹੀਨਾ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ 'ਚ ਤੁਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਹੈ ਜੋ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ 'ਚ ਜੰਮਿਆ ਸੀ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਮੁੱਕਣ ਵੇਲੇ ਦੌੜਨ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤੇ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਖੁਬਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਮੈਰਾਥਨ ਦਾ ਮਹਾਂਰਥੀ, ਪਗਤੀਧਾਰੀ ਝੱਖੜ, ਬੁੱਢਿਆਂ ਦਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ, ਬੋਲੇ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤੇ ਨਈਂ ਰੀਸਾਂ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ...!

ਉਹ ਰੌਣਕੀ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਬੇਫਿਕਰ, ਬੇਪਰਵਾਹ, ਬੇਬਾਕ, ਦਾਨੀ ਤੇ ਦਇਆਵਾਨ। ਉਸ ਨੇ ਗੁੰਮਨਾਮੀ 'ਚ ਚੱਲ ਵਸਣਾ ਸੀ ਜੋ ਦੌੜਨ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਬੁੱਢੇਵਾਰੇ ਦੌੜਾਂ ਲਾ ਕੇ ਉਹਨੇ ਜੱਗ ਜਹਾਨ 'ਚ ਬੋਲੇ-ਬੋਲੇ ਕਰਵਾਈ। ਉਸ ਨੂੰ 2004, 2008 ਤੇ 2012 ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਾਲ ਲੈ ਕੇ ਦੌੜਨ ਦਾ ਮਾਣ ਮਿਲਿਆ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈੱਥ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌ ਸਾਲ ਦਾ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਹੋਣ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਖਾਣੇ 'ਤੇ ਸੱਦਿਆ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹ ਹੋਰ ਜੁਆਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 16 ਅਕਤੂਬਰ 2011 ਨੂੰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਵਾਟਰ ਫਰੰਟ ਮੈਰਾਥਨ ਪੂਰੀ ਦੌੜੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ 42.2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਪੱਧ 8 ਘੰਟੇ 11 ਮਿੰਟ 6 ਸੈਕੰਡ ਵਿਚ ਮੁਕਾਇਆ। ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਗਿੰਨੀਜ਼ ਬੁੱਕ ਆਫ਼ ਵਰਲਡ ਰਿਕਾਰਡਜ਼ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜੋ ਉਹਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ਼ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ।

ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਇਸ ਗੱਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਲੰਮੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਦੌੜੀ ਗਿਆ! 2000 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਦੀ ਫਲੋਰਾ ਮੈਰਾਥਨ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ 80 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ 6 ਘੰਟੇ 54 ਮਿੰਟ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖ ਕੇ ਖੁਬਰਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਪੱਗ 'ਤੇ ਖੰਡਾ ਲਾ ਕੇ ਝੂਲਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਦੌੜਦੇ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। 2003 ਵਿਚ ਟੋਰਾਂਟੋ 'ਚ ਉਸ ਨੇ 42.2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੌੜ 5 ਘੰਟੇ 40 ਮਿੰਟ 04 ਸੈਕੰਡ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। 2004 'ਚ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਹਾਫ਼ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ 2 ਘੰਟੇ 29.59 ਮਿੰਟ ਦਾ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। 2012 ਵਿਚ ਉਹ ਆਖ਼ਰੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਹੋਂਗਕਾਂਗ 'ਚ ਦੌੜਿਆ ਤਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਲਈ 25800 ਡਾਲਰ 'ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਹੀ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਜੁਲਾਈ 1999 'ਚ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਈਰਥ-ਵੂਲਿਚ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਗ ਸੀ ਤੇ ਪੱਗ ਉਤੇ ਖੰਡਾ। ਤੇੜ ਟਰੈਕ ਸੂਟ ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਦੌੜਨ ਵਾਲੇ ਬੂਟ। 2000 ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਹਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ 'ਚ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੇਖੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਲੰਡਨ ਦੀ ਮੈਰਾਥਨ ਵਿਚ 80 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਦੌੜਾਕਾਂ 'ਚ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ!

28 ਸਤੰਬਰ 2003 ਨੂੰ 'ਸਕੋਸ਼ੀਆ ਬੈਂਕ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਾਟਰਫਰੰਟ ਮੈਰਾਥਨ' ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ

ਟੋਰਾਂਟੋ ਹੀ ਸਾਂ। ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਪੁੱਜਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਹਦਾ ਪੱਕਾ ਟਿਕਾਣਾ ਇਲਫੋਰਡ ਵਿਚ ਸੀ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਬਿਆਸਪਿੰਡੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੇਂਡੂ ਦੌੜਾਕ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਦੌੜ ਮੁੱਕੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ 31 ਮਿੰਟ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਬਿਆਸਪਿੰਡੀਆਂ ਨੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਉਹਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਝੂਲਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹ

ਕੇ ਦੌੜਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਨਿਆਰੇ ਸਰੂਪ ਨੇ ਉਹਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਕਰਾਈ।

ਫਿਰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਇਕ ਬੈਂਕੁਆਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਹੋਈ ਜਿਥੇ ਉਹਦਾ ਮਿਸਾਲੀ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਕਵੀ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ-ਅਧਰਕ ਦੀ ਤਰੀ ਦਾ ਕਮਾਲ! ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, “ਬਾਬਾ ਜੀ, ਦੁੱਧ ਪੀਓਗੇ ਜਾਂ ਚਾਹ?”

ਬਾਬੇ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸੀ, “ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਰੰਡੀ ਦਾ ਜੁਆਬੀ ਆਂ?” ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਬਾਬਾ ਵੀ ਸਰਸਾਰ ਸੀ!

ਫਿਰ ਮੈਂ ਨਵੇਂਕਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਬਾਬੇ ਤੋਂ ਕੁਛ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲਾਂ ਪੁੱਛੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ਼ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 1911 ਲਿਖਾਈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਉਤੇ ਦਰਜ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ, ਮਾਤਾ ਦਾ ਭਾਗੋ ਤੇ ਪਤਨੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਲਿਖਾਇਆ। ਉਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਦਾਈ ਰਹਿਮੋ ਸੀ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਉਹ ਰਿੜ੍ਹਨ ਤੇ ਖੜ੍ਹਨ ਜੋਗਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਛੇਵਾਂ ਸਾਲ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੁਰਨ ਜੋਗਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਕਤਾਹ ਵੰਡਿਆ। ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਖੇਤ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿਦ ਕਰਦਾ ਪਰ ਉਹਤੋਂ ਤੁਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਉਹ ਇਕ ਮੀਲ ਵੀ ਨਾ ਤੁਰ ਸਕਿਆ।

ਉਹਦਾ ਵਿਆਹ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਬਰਾਤ ਗੱਡੇ ਉਤੇ ਪਿੰਡ ਕਾਲਘਟਾਂ ਗਈ। ਜਨੇਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬੇਸਈ ਪਕੌੜਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ੱਕਰ ਘਿਓ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਲਾੜਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਚਾਬੀ ਦੇ ਲੱਠੇ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਕਪੜੇ ਜੁੱਤੇ। ਉਹਦੇ ਘਰ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਪੜ੍ਹਾ ਨਾ ਸਕਿਆ ਪਰ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਭੇਜਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬੜੇ ਉਤਰਾਅ ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਏ। ਉਸ ਦੇ ਗਭਲੇ ਪੁੱਤਰ ਕੁਲਦੀਪ

ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਰ ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਤਨੀ 1992 ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਤੇ ਪੁੱਤਰ 1994 ਵਿਚ। ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਦਿਲ ਢਾਹੀ ਬੈਠੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲੈ ਗਿਆ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿਲਿਆ ਜੋ 10000 ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਦਾ ਦੌੜਾਕ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਦੌੜਨ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਬੈਠਾ ਵੇਖਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਉਦਾਸ ਬੈਠੇ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਉਹ ਦੌੜਨ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਦਾਸੀ

ਚੁੱਕੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਉਹ ਦੌੜਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹਰਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਹਦਾ ਕੋਚ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਰਾਥਨਾਂ ਲੁਆਉਣ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਾਇਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਨੀ ਸੀ ਪੁੱਛਦਾ। ਹੁਣ ਮੇਮਾਂ ਕੋਕ ਚੁੱਕੀ ਪਿਛੋਂ-ਪਿਛੋਂ ਨੰਨੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਫੌਜੂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੇ ਆ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਜਰਤ ਦੀ ਖੇਡ ਐ। ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਉਹ ਕੁਜਰਤ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ!

6 ਮਾਰਚ 2025 ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਿਆਸਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਮੰਜਾ ਬਾਹਰਲੇ ਬੂਟੇ ਕੋਲ ਡਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਗ ਰੱਖੀ ਤੇ ਖੁੰਡੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਉੱਚਾ ਸੁਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਬੈਠਕ ਉਸ ਦੇ ਖੇਡ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਇਕ ਅਲਮਾਰੀ 'ਚ ਉਹਦਾ ਦੌੜਨ ਵਾਲਾ ਸੂਰਮਈ ਬੂਟ ਪਿਆ ਸੀ ਜੋ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਐਡੀਡਾਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਤੇ ਡੇਵਿਡ ਬੈਕੁਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2004 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਰਾਂਡ ਅੰਬੈਸਡਰ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਇਕ ਬੂਟ ਉਤੇ 'ਫੌਜਾ' ਤੇ ਦੂਜੇ ਉਤੇ 'ਸਿੰਘ' ਦੇ ਸਟਿੱਕਰ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਚਾਹ ਪੀਦਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹਦੀ ਮੁੱਖ ਖੁਰਾਕ ਦਾਲ ਫੁਲਕਾ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਨਾਲ ਅਲਸੀ ਦੀ ਪੀਨੀ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਦਾਲ/ਸਬਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਕੋ ਰੋਟੀ। ਰਾਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਪਿੱਛੋਂ ਦੁੱਧ ਦਾ ਗਲਾਸ। ਖ਼ਾਸ ਖੁਰਾਕ ਅਦਰਕ ਦੀ ਤਰੀ। ਦੂਜੀ ਖੁਰਾਕ ਹਾਸਾ ਮਜ਼ਾਕ ਜੀਹਦੇ 'ਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦਾ। ਤੀਜੀ ਖੁਰਾਕ ਤੁਰਨਾ ਫਿਰਨਾ, ਪਰ੍ਹੇ 'ਚ ਜਾਣਾ ਤੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੀ ਗੋੜੀ ਦੇਣਾ। ਉਸ ਨੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖ ਰੱਖਿਆ,

“ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਖੁਬਰ ਦੱਸਿਓ, ਮਾਤੀ ਨਾ ਦੱਸਿਓ। ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਭੰਗਣਾ ਨਾ ਪਾਓ।” ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਮਿਲਦੇ, ਕਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਤੇ ਕਦੇ ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਕਰ ਦੀ ਮੋਰਗਨ ਝੀਲ 'ਚ ਕਿਸਤੀ 'ਤੇ ਝੂਟੇ ਦੁਆਬੇ ਸਨ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਮਾਡਰਨ ਸੱਥਾਂ ਵਿਖਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਚਕਰ ਦੀ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਉਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, “ਇਸ ਉਮਰ 'ਚ ਕੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦੈ?”

ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, “ਬੱਚੇ। ਬੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਮਿਲਦੈ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਖਿੜ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਐ। ਮੈਂ ਆਪ ਤਾਂ ਸਕੂਲੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਨੀ ਪਿਆ, ਪਰ ਕਿੰਨੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਆ ਮੇਰੇ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦੇ ਸੱਦੇ ਮਿਲਦੇ ਆ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੀ ਖੁਸ਼ੀ ਫੁੱਟਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਆ। ਮੈਂ ਨਵੀਆਂ ਜੰਮੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਲਈ ਚੈਰਿਟੀ ਦੌੜਾਂ ਦੌੜਦਾ। ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੱਚਾ ਈ ਆਂ!”

ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੈ। ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਚ ਰਹੱਸ, ਕਿਸੇ 'ਚ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਤੇ ਕਿਸੇ 'ਚ ਹਾਸਾ ਮਜ਼ਾਕ। ਧਰਮਰਾਜ ਕੋਲ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੀਏ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਚੁੰਡ ਕੇ ਵਿਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ!” ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਇਕ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਬਰਾਂਡਿਡ ਸੂਟ 'ਚ ਸਜੇ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਾਸੇ ਭਾਣੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, “ਤੁਸੀਂ ਕਪੜਾ ਲੱਤਾ ਬਰਾਂਡਿਡ ਪਾਉਂਦੇ ਓ, ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੱਟਣਾ ਤਾਂ ਨੀ?” ਬਾਬਾ ਮਿੰਨ੍ਹਾ-ਮਿੰਨ੍ਹਾ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਸੀ, “ਇਹ ਸੁਆਲ ਹੋਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਪੁੱਛਦੇ ਆ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਦੇ ਬਾਬਾ ਸਮਝਿਆ ਈ ਨੀ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੱਟਣ ਦੀ। ਪੱਟਣਾ ਪੁੱਟਣਾ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੀਹਨੂੰ ਐ? ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਾਹ ਚਲਦੇ ਆ, ਦੌੜਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚਾਹ ਹੈ। ਰੱਬ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਦਿਆਲ ਐ। ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਮਿਲ ਰਿਹੈ ਸਭ ਉਹਦੀ ਮਿਹਰ ਐ। ਮੇਰੀ ਔਕਾਤ ਈ ਕੀ ਸੀ? ਐਹੋ ਜੇ ਸੋਹਣੇ ਕਪੜੇ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਵੀ ਨਾ ਸੀ ਜੁੱਤੇ। ਨਾ ਚੱਜ ਦੀ ਪੱਗ ਜੁਤੀ ਸੀ ਨਾ ਚੱਜ ਦਾ ਝੱਗਾ।”

“ਜੀਵਨ ਜਿਥੇ ਲੈ ਆਇਆ, ਉਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਓ?”

“ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਐ। ਕਦੇ ਚਿੰਤ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਐਨੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਦਮੇ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦੌੜਨ ਦੀ ਚੁਆਤੀ ਲਾਈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਸਮੇ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਕੌਣ ਆ ਦੌੜਨ ਵਾਲਾ? ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਐ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਲਾਲਚ ਲਈ ਨੀ ਦੌੜਿਆ। ਜੇ ਪੈਸਾ ਧੋਲਾ ਦੌੜਾਂ 'ਚੋਂ ਮਿਲਿਆ, ਉਹ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਤਾ। ਸੋਚਦਾ ਖੋਰੇ ਕਿਸੇ ਓਸ ਗਰੀਬ ਦਾ ਵੀ ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਊ ਜੀਹਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਦੌੜੀ ਜਾ ਰਿਹਾ।”

“ਤੁਸੀਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੰਨਦੇ ਓ। ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ?”

“ਸੱਚ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹੋ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਨਾ ਦੁਖਾਓ। ਵਾਧੂ ਉਲਝੋ ਨਾ। ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਬਹਿਸ 'ਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਆ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਰੱਬ

“ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਖੁਬਰ ਦੱਸਿਓ, ਮਾਤੀ ਨਾ ਦੱਸਿਓ। ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਭੰਗਣਾ ਨਾ ਪਾਓ।”

ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਮਿਲਦੇ, ਕਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਤੇ ਕਦੇ ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਕਰ ਦੀ ਮੋਰਗਨ ਝੀਲ 'ਚ ਕਿਸਤੀ 'ਤੇ ਝੂਟੇ ਦੁਆਬੇ ਸਨ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਮਾਡਰਨ ਸੱਥਾਂ ਵਿਖਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਚਕਰ ਦੀ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਉਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, “ਇਸ ਉਮਰ 'ਚ ਕੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦੈ?”

ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, “ਬੱਚੇ। ਬੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਮਿਲਦੈ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਖਿੜ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਐ। ਮੈਂ ਆਪ ਤਾਂ ਸਕੂਲੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਨੀ ਪਿਆ, ਪਰ ਕਿੰਨੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਆ ਮੇਰੇ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਜਾਣ ਦੇ ਸੱਦੇ ਮਿਲਦੇ ਆ। ਮੇਰੇ ਦਿਲ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੀ ਖੁਸ਼ੀ ਫੁੱਟਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਆ। ਮੈਂ ਨਵੀਆਂ ਜੰਮੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਲਈ ਚੈਰਿਟੀ ਦੌੜਾਂ ਦੌੜਦਾ। ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੱਚਾ ਈ ਆਂ!”

ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੈ। ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਚ ਰਹੱਸ, ਕਿਸੇ 'ਚ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਤੇ ਕਿਸੇ 'ਚ ਹਾਸਾ ਮਜ਼ਾਕ। ਧਰਮਰਾਜ ਕੋਲ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੀਏ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਚੁੰਡ ਕੇ ਵਿਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ!”

ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਇਕ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਬਰਾਂਡਿਡ ਸੂਟ 'ਚ ਸਜੇ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਾਸੇ ਭਾਣੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, “ਤੁਸੀਂ ਕਪੜਾ ਲੱਤਾ ਬਰਾਂਡਿਡ ਪਾਉਂਦੇ ਓ, ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੱਟਣਾ ਤਾਂ ਨੀ?”

ਬਾਬਾ ਮਿੰਨ੍ਹਾ-ਮਿੰਨ੍ਹਾ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਸੀ, “ਇਹ ਸੁਆਲ ਹੋਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਪੁੱਛਦੇ ਆ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਦੇ ਬਾਬਾ ਸਮਝਿਆ ਈ ਨੀ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੱਟਣ ਦੀ। ਪੱਟਣਾ ਪੁੱਟਣਾ ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੀਹਨੂੰ ਐ? ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਾਹ ਚਲਦੇ ਆ, ਦੌੜਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਚਾਹ ਹੈ। ਰੱਬ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਦਿਆਲ ਐ। ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਮਿਲ ਰਿਹੈ ਸਭ ਉਹਦੀ ਮਿਹਰ ਐ। ਮੇਰੀ ਔਕਾਤ ਈ ਕੀ ਸੀ? ਐਹੋ ਜੇ ਸੋਹਣੇ ਕਪੜੇ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਵੀ ਨਾ ਸੀ ਜੁੱਤੇ। ਨਾ ਚੱਜ ਦੀ ਪੱਗ ਜੁਤੀ ਸੀ ਨਾ ਚੱਜ ਦਾ ਝੱਗਾ।”

“ਜੀਵਨ ਜਿਥੇ ਲੈ ਆਇਆ, ਉਸ ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਓ?”

“ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਐ। ਕਦੇ ਚਿੰਤ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਐਨੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਦਮੇ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦੌੜਨ ਦੀ ਚੁਆਤੀ ਲਾਈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਸਮੇ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਕੌਣ ਆ ਦੌੜਨ ਵਾਲਾ? ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਐ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਲਾਲਚ ਲਈ ਨੀ ਦੌੜਿਆ। ਜੇ ਪੈਸਾ ਧੋਲਾ ਦੌੜਾਂ 'ਚੋਂ ਮਿਲਿਆ, ਉਹ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਤਾ। ਸੋਚਦਾ ਖੋਰੇ ਕਿਸੇ ਓਸ ਗਰੀਬ ਦਾ ਵੀ ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਹੋਊ ਜੀਹਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਦੌੜੀ ਜਾ ਰਿਹਾ।”

“ਤੁਸੀਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੰਨਦੇ ਓ। ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ?”

“ਸੱਚ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹੋ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਨਾ ਦੁਖਾਓ। ਵਾਧੂ ਉਲਝੋ ਨਾ। ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਬਹਿਸ 'ਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਆ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਰੱਬ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ 'ਚ ਐ।”

ਉਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁੱਖ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਏ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹ ਕਿੱਡੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਉਹ ਹਿੰਮਤ ਧਾਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਕੁਛ ਦਾ ਕੁਛ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਉਹ ਲਾਮਿਸਾਲ ਹੈ!

ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਾਲ ਲੈ ਕੇ ਦੌੜਿਆ ਸੀ ਰਸਤੇ 'ਚ ਛਬੀਲਾਂ ਤੇ ਲੰਗਰ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਪੱਗ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਪਛਾਣ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਾਈ ਉਨੀ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਰਾਈ ਹੋਣੀ। ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਆਪ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਛਾਣ ਉਨੀ ਮੇਰੇ ਦੌੜਨ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੀ ਪੱਗ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਤੀ ਹੈ ਤੇ ਲੋਭ ਲਾਲਚ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਕਮਾਉਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਮਿਲੀਅਨ ਪੌਂਡ ਕਮਾ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਕਰਨੇ ਕੀ ਆ? ਲੋਭ ਜੋਗਾ ਰੱਬ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ। ਬੱਸ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ। ਜੀਹਦੇ ਕੋਲ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਐ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਦੌਲਤਾਂ।” ਉਹ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋਚਦੈ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਸਿਹਤਯਾਬ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੈ।

ਐਤਕੀਂ ਉਸ ਨੇ ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਘੱਟ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਘੱਟ ਮਰਦੇ ਆ ਤੇ ਵੱਧ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਧ। ਉਸ ਦੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਤੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਵਾਧੂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਯੋਜ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਪੰਜ, ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੇ ਨਿਊ ਯੋਰਕ ਦੀ ਇਕ ਮੈਰਾਥਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਹਾਫ਼ ਮੈਰਾਥਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਦੌੜਾਂ ਵੀ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। 94 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ 200, 400, 800 ਤੇ 3000 ਮੀਟਰ ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਸੌ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਟੱਪ ਕੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਦੌੜਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਇਕੋ ਦਿਨ ਅੱਠ ਦੌੜਾਂ ਲਾਈਆਂ ਤੇ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 15 ਖੇਤ ਆਪਣੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਖੇਤ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਖੇਤੀ ਵਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਟਰੈਕਟਰ ਟਰਾਲੀ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਮੱਝਾਂ ਗਾਈਆਂ ਵੀ ਸਨ। ਰੁੱਖ ਵੀ ਤੇ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟੇ ਵੀ। ਵਿਦਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਕਿਹੜੀ ਲੱਗੀ?”

ਮੈਰਾਥਨ ਦਾ ਮਹਾਂਰਥੀ ਮੁਸਕਰਾਇਆ, “ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਵਸਦੇ ਓ, ਓਹੀ ਥਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ। ਮੇਰਾ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਗੀਤ ਐ, ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਖਾਈਏ ਉਹਦਾ ਬੁਰਾ ਨੀ ਮੰਗੀਦਾ। ਸੱਚ ਇਹੋ ਈ ਐ। ਵੈਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਉਹ ਥਾਂ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਐ ਜਿਥੇ ਉਹਦੇ ਮਾਪੇ ਹੋਣ, ਬਾਲਗ ਨੂੰ ਉਹ ਥਾਂ ਚੰਗੀ ਜਿਥੇ ਉਹਨੂੰ ਰਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਉਹ ਥਾਂ ਪਿਆਰੀ ਜਿਥੇ ਉਹਦਾ ਪਿਆਰਾ ਵੱਸਦਾ ਹੋਵੇ।”

ਵਿਦਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ, “ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉਮਰ ਜਿਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦੈ?”

ਬਾਬਾ ਰਉਂ ਵਿਚ ਸੀ, “ਦਿਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੈ ਜੁਆਨ ਉਮਰਾਂ 'ਚ ਕੀ ਰੱਖਿਆ?”

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਕਸਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤੇ ਵਧੀਆ ਨਾਵਲ 'ਤੇ ਵਕਤ ਬੋਲਦਾ ਗਿਆ'

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮਿਲਦੇ ਹੋ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਪਤਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ

ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਬੜੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਨਾਲ

ਢੁਕਵੇਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ 'ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਗੁਆਚੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਾਂ ਲੱਭਦੀ ਹੈ' ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਥਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਤਾ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਭ ਕੁਝ ਬੁਝਾਪੇ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜਿਊਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰੰਗੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ

ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਨੂੰ ਮਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਵਿਕ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕੇਵਲ ਵਾਰਤਕ ਸ਼ੈਲੀ ਹੀ ਕਾਵਿਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਵਿਤਾਈ ਤਰੰਗਾਂ ਉਸਦੇ ਧੁਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਵੀ ਰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ

ਬਾਲ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ-ਭੜਾਈਆਂ ਦਾ ਵੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਵਿਅੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਸਨੂਈ ਪਦਾਰਥਕ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਵੀ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਓਮੇ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਜ ਕੇ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਅਤੇ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤਲ ਦੀ ਰ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਬੈਲਰੋਜ਼ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ)

242-25 Braddock Ave., Bellerose, NY 11426

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ॥
ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ॥ ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਓ ਮੈਂ ਸਾਰਾ॥
ਜਬ ਇਹ ਗਹੈ ਬਿਪਰਨ ਦੀ ਰੀਤ॥ ਮੈਂ ਨ ਕਰੋਂ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ॥

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਜਨਾ ਦਿਹਾੜੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਆਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ

11 ਅਪਰੈਲ 2025 (ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ)

ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ

13 ਅਪਰੈਲ 2025 (ਐਤਵਾਰ)

ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ

ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਵੇਰੇ
9:30 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 2:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ
ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 5:45 ਤੋਂ ਰਾਤ 9:30 ਵਜੇ
ਤੱਕ ਸਜਣਗੇ।

ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ (ਵਿਸਾਖੀ) ਸਬੰਧੀ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ
ਹੋਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ
ਸਿਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ,
ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

13 ਅਪਰੈਲ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ
9:30 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਖੂਨਦਾਨ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਚ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਦਾਸ: ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 718-343-1030

ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਬੈਲਰੋਜ਼ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ)

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇਲੀਨਾਏ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ, ਵ੍ਹੀਟਨ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੰਧੁ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ।
ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ ॥ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ ॥

ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ
ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਨਾ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀਆਂ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ

ਆਓ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ, ਜੋ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 14 ਅਪਰੈਲ 2025 ਨੂੰ ਹੈ। ਉਸ ਮਹਾਨ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਨਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵ੍ਹੀਟਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਬੜੇ ਪਿਆਰ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ 13 ਅਪਰੈਲ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

10 ਅਪਰੈਲ ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ
ਰਹਿਰਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ
ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ 8 ਵਜੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋਣਗੇ।

12 ਅਪਰੈਲ, ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਅਤੇ

14 ਅਪਰੈਲ ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ (ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲਾ ਦਿਹਾੜਾ)

ਸਵੇਰੇ 7 ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀ ਅਤੇ

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਦੀਵਾਨ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਤੋਂ 8:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

13 ਅਪਰੈਲ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਰਤਨ:

ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ 9:45 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੋਗ:

ਸਵੇਰੇ 9:45 ਤੋਂ 10:10 ਵਜੇ ਤੱਕ

13 ਅਪਰੈਲ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸਵੇਰੇ 10:10 ਤੋਂ 10:40 ਤੱਕ

ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ:

10:40 ਤੋਂ 11:10 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ

ਭਾਈ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ:

11:10 ਤੋਂ 11:50 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ

ਭਾਈ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

11:50 ਤੋਂ 12:50 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ, ਸਮਾਪਤੀ।

ਉਪਰੰਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਚੋਲਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਬੱਚੇ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਗਾਡੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਈ ਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਉਸੇ ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਸਵਾਰਿਆ, ਸਿੰਗਾਰਿਆ, ਉਸਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾਇਆ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਪੰਥ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੂਰਨ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਵ੍ਹੀਟਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੇ ਦਿਨ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਨਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ, ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਅਸਾਡੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਇਤਨੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਫ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਭ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ 'ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ'! ਮਿਹਰਵਾਨ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸਾਖੀ, ਜਨਮਸਾਖੀ ਰਚਿਤ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਰਚਿਤ ਬਾਵਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖਵਾਸੀ ਰਾਏ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬੰਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਵਿਸਾਖ ਸੁਦੀ 3 ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੱਤਕ ਦਾ ਜਨਮ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਡਿਆਲੇ ਦੇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਹੰਦਾਲੀਏ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਕੱਤਕ ਦਾ ਹੀ ਜਨਮ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਸਭੇ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਸਾਖ ਦਾ ਜਨਮ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਤੇ ਕੱਤਕ ਦਾ ਜਨਮ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ-ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਸੂ ਸੰਮਤ 1596 ਵਿਚ ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਸਮਾਏ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਭੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜਗਤ ਫੇਰੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੁਲ 70 ਸਾਲ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਸੱਤ ਦਿਨ ਹੈ, ਪਰ ਕੱਤਕ 1526 ਤੋਂ ਅੱਸੂ 1596 ਤੀਕ ਦਾ ਸਮਾਂ 70 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜਗਤ ਫੇਰੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇੰਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਅੱਸੂ 1596 ਤੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਗਿਣੀਏ, ਤਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵਿਸਾਖ 1526 ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਹੁਣ 14 ਅਪਰੈਲ 1 ਵਿਸਾਖ ਹਰ ਸਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਆਪ ਪੜਚੋਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭੀਏ ਅਤੇ ਅਣਮੱਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਵਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਸਿੱਖੀਏ ਅਤੇ ਸਿਖਾਈਏ।

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ: ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵ੍ਹੀਟਨ

ILLINOIS SIKH COMMUNITY CENTER

2131 Creekside Drive, Wheaton, IL 60189, Ph: 630.510.9700

www.ilsc.com e-mail: ilscwheaton@gmail.com